

TEM-analyyseja • 78/2017

Maakuntien suhdannekatsaus 2017

Tuotanto, työmarkkinat, yritystoiminta ja väestö

Joona Repo

ISSN 1797-5271
ISBN 978-952-327-218-7

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Maakuntien suhdannekatsaus 2017

Tuotanto, työmarkkinat, yritystoiminta ja väestö

Joona Repo

Työ- ja elinkeinoministeriö
Ministry of Economic Affairs and Employment

Email: etunimi.sukunimi@tem.fi

Helsinki, huhtikuu 2017

Tiivistelmä:

Raportissa esitellään ja tarkastellaan alueellista suhdannekehitystä sekä alueellisia suhdannenäkymiä yhteenvedona eri tahojen julkaisemista tilastoista, ennusteista ja raporteista keskittyen pääasiassa maakuntiin, päätoimialoihin sekä väestöluokkiin. Keskeisinä selvityskohteina raportissa ovat yleiset suhdannenäkymät, tuotanto, työllisyys, työttömyys, yritystoiminnan liikevaihto sekä väestökehitys.

Suomen talous kasvoi Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2016 edellisvuotta hieman reippaammin ja jätti taantumavuodet selvästi taakseen. Samalla myös työmarkkinoiden tilanne koheni työllisyysasteen noustessa ja työttömyysasteen laskiessa. Talouskasvun ja työmarkkinoiden tilanteen parantumisen ennustetaan jatkuvan kohtuullisella tahdilla.

Työttömyysasteessa, kuten myös työttömien absoluuttisessa määrässä, on selvää vaihtelua maakunnittain. Työttömyystilanne on kehittynyt työttömien työnhakijoiden määrän ja osuuksien valossa viimeisen kymmenen vuoden aikana pääasiassa heikompaan suuntaan, mutta muutosta parempaan on ollut lähiaikoina havaittavissa jokaisessa maakunnassa. Työllisyysasteessa on tapahtunut viimeisen kymmenen vuoden aikana muutoksia kumpaankin suuntaan. Osa maakunnista on päässyt jo lähelle vuoden 2008 taantumaa edeltäneitä työllisyysasteita – jotkut jopa niiden ylle – mutta osassa lukemat ovat edelleen selvästi näitä alhaisempia. Myös väkiluvun muutoksissa on selviä eroja maakunnittain. Muutokset ja siten myös niiden vaikutukset ovat hyvin kaksijakoisia. Työikäisen väestön vähentyminen ja vanhushuoltosuhteen kasvu asettavat etenkin osalle maakunnista haasteita tulevaisuuteen.

Yritysten kaikkien toimialojen kokonaisliikevaihto kasvoi vuosien 2008-2009 romahduksen jälkeen vuoden 2012 alkuun, jonka jälkeen liikevaihto vähentyi hitaasti, kääntyen kuitenkin vuoden 2016 aikana uudelleen hitaaseen kasvuun. Päätoimialoista palveluiden liikevaihto on pääasiassa kasvanut, vaikka kasvu ei olekaan ollut erityisen voimakasta. Myös rakentamisen liikevaihdon kehitys on ollut kaupan ja teollisuuden toimialoja positiivisempaa kokonaiskuvaa katsottaessa. Yrityksiä on koko maassa ja suurimmassa osassa maakuntia aloittanut viimeisen viiden vuoden aikana joka vuosi edellistä vähemmän. Maakunnissa yleiset suhdanneodotukset ovat kuitenkin ainakin pk-barometrin yrityksillä positiiviset. Barometrillä tutkituista kategorioista vientiyritysten viennin arvoon suuntautuu positiivisimmat, kun taas investointien arvoon negatiivisimmat näkymät. Myös liikevaihdolle, tuonnin arvolle sekä tuotantokustannuksille kehitysnäkymät ovat kyselyn perusteella pääosin hyvät.

Asiasanat: maakunnat, alueellinen kehitys, suhdanteet, talouskasvu, työttömyys, työllisyys, toimialat, yritykset, liikevaihto, väestönmuutos, ikääntyminen

Abstract:

This report inspects the regional economic development of the regions of Finland based mostly on statistics produced by Statistics Finland and the Ministry of Economic Affairs and Employment. In addition, economic forecasts and reports are used for background information. The main focus is on the regions, but major industries and working age population are studied as well. The report takes a look at economic development, production, employment, unemployment, revenue of enterprises and population growth.

According to Statistics Finland the recession has ended and the Finnish economy has grown faster during 2016 than during the previous year. At the same time the situation in the labour markets has also improved: the employment rate has grown and the unemployment rate has decreased. The forecasts predict that the economic growth and the improvements in labour markets will continue with a moderate pace.

There are evident differences between the regions of Finland in the unemployment rates and also in the number of unemployed people. In light of the number of unemployed jobseekers and the ratio of the unemployed to the labour force, the unemployment situation has gotten worse during the last ten years. However, there are signs of improved trends in all of the regions. The changes in the employment rate have happened in both directions. Some of the regions have reached the employment rates they had before the beginning of the Great Recession in 2008 and for some the rates are even higher, but there are regions where the rates are still lower. The regions have had different population change patterns, too. The development paths and the effects have been distinctly dualistic. The decrease of the working age population and the growth of the elderly dependency rate pose a serious challenge for many of the regions in the future.

After the decline during the recession period 2008–2009 the average revenue of all industries grew until the beginning of 2012. After this the revenue diminished slowly, but during 2016 it began to grow slowly again. Of the major industries, the revenue of services has mainly grown, although the growth hasn't been especially rapid. Furthermore, the revenue of construction has developed more encouraging compared to trade and manufacturing. The number of enterprises established yearly in the whole country has decreased consistently during the previous five years. However, according to the "Pk-yritysbometri" -survey the expectations in the small and medium enterprises in every region of Finland are entirely positive for the near future. The SMEs have the highest expectations for value of export, but the future is also looking good especially for revenue, value of import and production costs. The expectations for investments were the lowest, but they were still more positive than negative.

Key words: regions of Finland, spatial development, economic cycle, economic growth, employment, unemployment, industries, enterprises, revenue, population change, population ageing

SISÄLTÖ

JOHDANTO	1
1 SUHDANNEKEHITYS- JA NÄKYMÄT KOKO MAASSA.....	2
1.1 VIIME VUOSIEN KEHITYS	2
1.2 YLEISET SUHDANNENÄKYMÄT SUOMESSA.....	5
1.2.1 <i>Tuotanto</i>	6
1.2.2 <i>Työmarkkinat</i>	7
1.2.3 <i>Yritykset</i>	7
1.2.4 <i>Väestö</i>	7
2 TUOTANTO	9
3 TYÖMARKKINAT	11
3.1 TYÖTTÖMYYS JA TYÖTTÖMIEN MÄÄRÄ	11
3.2 TYÖLLISYYSASTE, TYÖLLISET JA TYÖPAIKAT	17
4 YRITYSTOIMINTA	23
4.1 YRITYSTEN LIIKEVAIHTO	23
4.2 YRITYKSET JA YRITYSTEN SUHDANNENÄKYMÄT	32
5 VÄESTÖ JA MUUTTOLIIKKEET.....	35
LÄHTEET.....	41
TEM-ANALYYSEJA -VERKKOJULKAISUSARJASSA AIEMMIN ILMESTYNYT.....	42

Johdanto

Tässä raportissa esitellään ja tarkastellaan alueellista suhdannekehitystä sekä alueellisia suhdannenäkymiä keskittyen pääasiassa maakuntiin, päätoimialoihin sekä väestöluokkiin. Tämä tapahtuu yhteenvetona eri tahojen julkaisemista tilastoista, ennusteista ja raporteista. Raportin kuvioista ja taulukoista on tehty mahdollisimman helppolukuisia ja keskenään vertailukelpoisia, jotta raporttiin tekstiksi muotoiltua yleiskuvaa yksityiskohtaisempi tarkastelu olisi lukijalle mahdollisimman vaivatonta. Keskeisinä selvityskohteina raportissa ovat yleiset suhdannenäkymät, tuotanto, työllisyys, työttömyys, yritystoiminnan liikevaihto sekä väestökehitys. Tarkastelu painottuu vuotta 2017 edeltäneisiin muutamiin vuosiin. Tämän lisäksi katsauksia tehdään käytettävissä olevien tilastojen ja ennusteiden tarjoamin edellytyksin myös sekä pidemmälle menneeseen että tuleviin vuosiin eri tilastoryhmien vertailukelpoisuuden edistämiseksi, kokonaiskuvan selkeyttämiseksi ja kehityksen suunnan hahmottamisen helpottamiseksi.

Ensimmäisessä kappaleessa suhdannekehitystä ja -näkyviä tarkastellaan koko maan tasolla. Muissa kappaleissa paneudutaan suhdannekehitykseen ja osittain myös suhdannenäkymiin tarkemmin. Alue- tasona näissä kappaleissa toimii pääasiassa maakunta, mutta tarkasteluja tehdään myös koko maan tasolla sekä toimiala- että väestöluokkakohtaisesti. Taulukoiden ja kuvioiden tietolähteinä on käytetty pääasiallisesti tilastotietoa Tilastokeskuksen sekä työ- ja elinkeinoministeriön tilastokantoja sekä erinäisten ennustetietoja tuottavien instanssien julkaisuja. Kappaleet on jaettu koko maan yleiseen suhdannekehitykseen ja -näkyisiin sekä maakuntien kohdalla aihealueittain tuotantoon, työmarkkinoihin, yritystoimintaan ja väestökehitykseen. Raportin lopusta löytyy luettelot käytetyistä lähteistä ja aikaisemmista julkaisuista TEM-analysit -sarjassa.

1 Suhdannekehitys- ja näkymät koko maassa

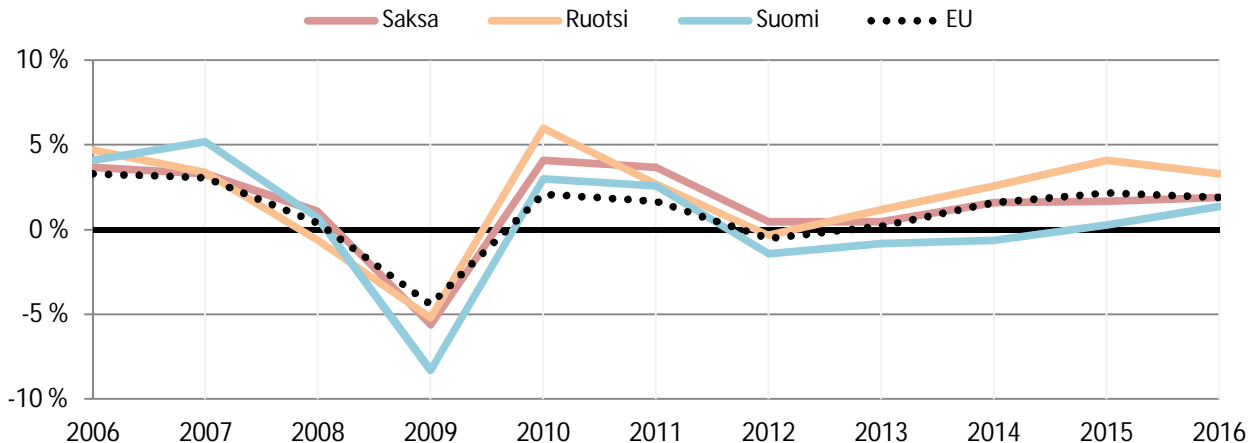
1.1 Viime vuosien kehitys

Taulukko 1 Tuotannon vuosittainen kasvu (%) sekä työllisyys- ja työttömyysasteiden (%) vuosittaiset keskiarvot koko maassa vuosina 2010–2016. (Tilastokeskus)

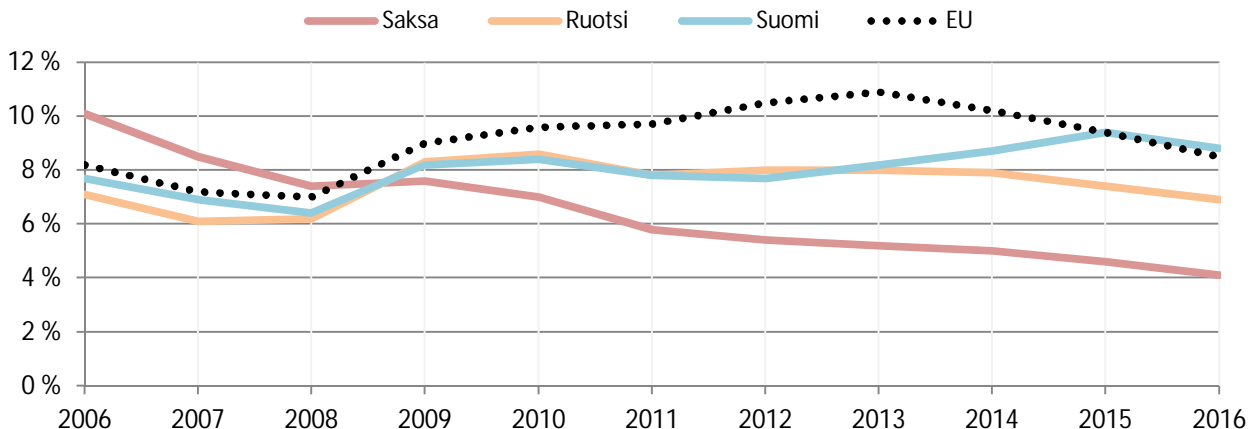
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tuotannon kasvu	3,0	2,6	-1,4	-0,8	-0,6	0,3	1,4
Työllisyysaste	67,8	68,6	69,0	68,5	68,3	68,1	68,7
Työttömyysaste	8,5	7,9	7,8	8,3	8,8	9,6	9

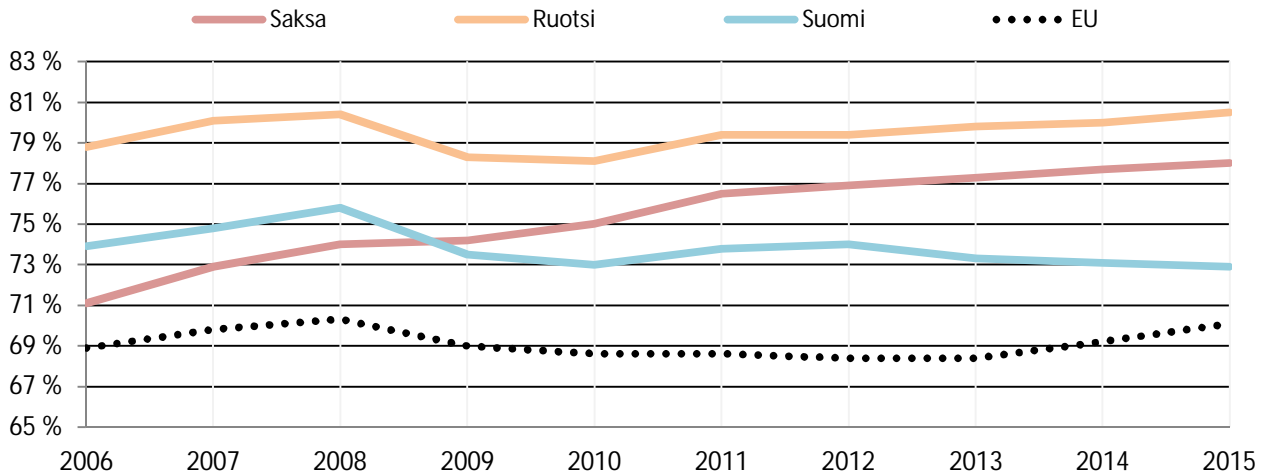
Suomen talous kasvoi Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2016 edellisvuotta hieman reippaammin (1,4 %) ja jätti taantumavuodet selvästi taakseen (taulukko 1). Samalla myös työmarkkinoiden tilanne koheni: työllisyysaste nousi ja työttömyysaste laskivat kummatkin 0,6 prosenttiyksikköä edellisvuodesta. Työllisyysaste vuonna 2016 (68,7 %) oli enää noin 0,3 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin vuonna 2012 (69 %). Työttömyysaste (9 %) oli edistyksestä huolimatta silti vielä reilun prosenttiyksikön korkeampi vuoden 2012 lukemiin (7,8 %) verrattuna.

Kuvio 1 Tuotannon kasvu (%) edellisvuoteen verrattuna Suomessa ja vertailualueilla vuosina 2006–2016. (Eurostat)

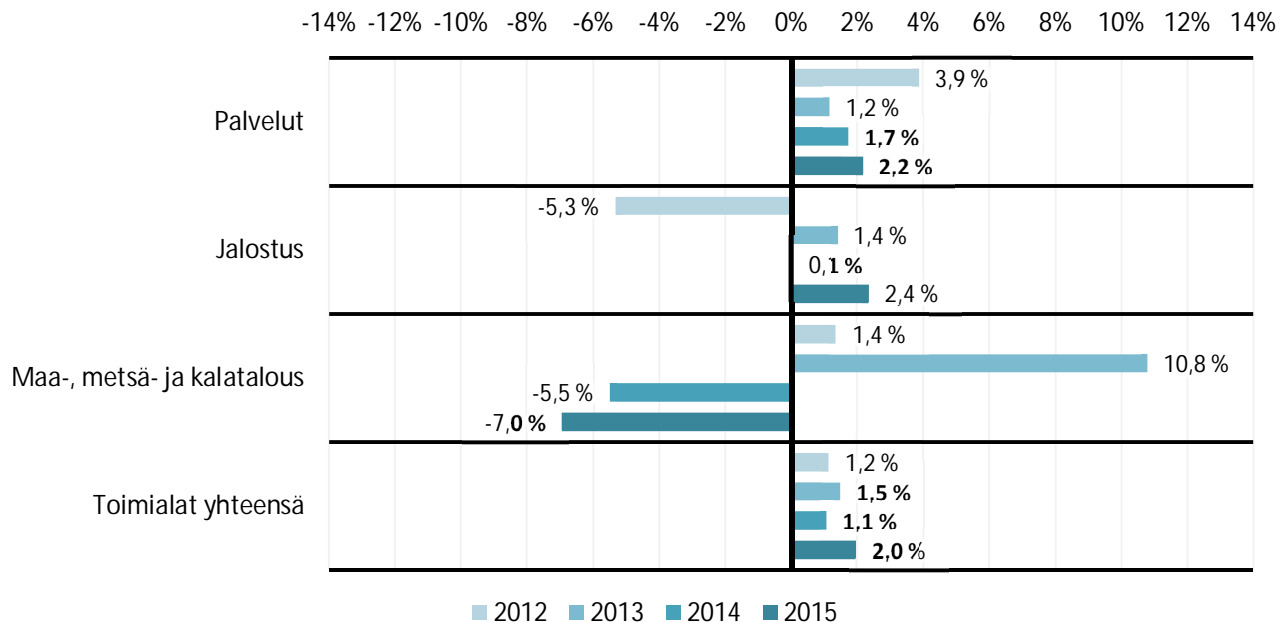

Kuvio 2 Työttömyysaste (%) Suomessa ja vertailualueilla vuosina 2006–2016, 15–74-vuotiaat. (Eurostat)

Kuvio 3 Työllisyysaste (%) Suomessa ja vertailualueilla vuosina 2006–2015, 20–64-vuotiaat. (Eurostat)

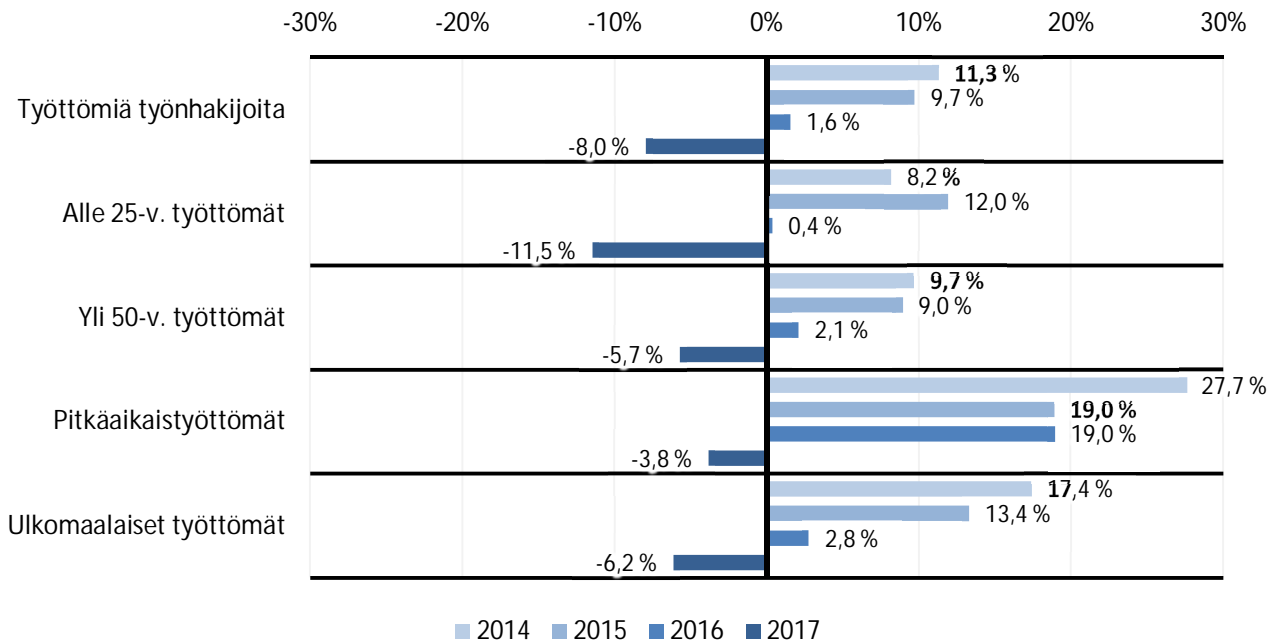
Vertailtaessa tuotannon kasvua sekä työttömyys- ja työllisyysasteita Saksan, Ruotsin sekä keskimääräisiin EU:n lukuihin, nähdään, että Suomen viimeaikainen talouden kehitys on ollut Saksan ja Ruotsin kehitystä vaisumpaa. Tuotanto on kasvanut 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopun pahimmasta taantumasta lähtien hitaammin kuin vertailumaissa, painuen välillä jopa negatiiviseksi (kuvio 1). Työttömyysaste on noussut viimeisten vuosien aikana aina viime vuoteen saakka, laskien tällä välin sekä Saksassa että Ruotsissa (kuvio 2). Myös työllisyysaste on ollut hitaassa laskussa nousten samalla vertailumaissa (kuvio 3). Vaikka talouskasvun vauhti on jäänyt jälkeen EU:n keskimääräisestä tasosta useina viime vuosina, on työllisyystilanne kuitenkin pysynyt koko ajan EU:n keskiarvoista tilannetta parempana.

Kuvio 4 Arvonlisäyksen käypähintainen muutos edellisvuodesta kaikilla toimialoilla sekä kolmessa pääluokassa koko maassa vuosina 2012–2015. (Tilastokeskus, aluetilinpito)

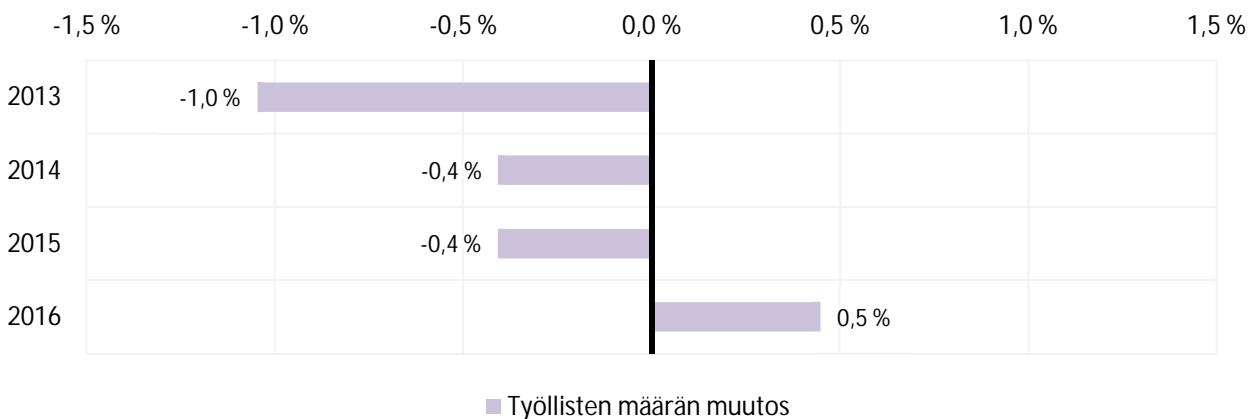
Arvonlisäys kasvoi vuosittain edellisvuosiin verrattuna vuosien 2012 ja 2015 aikana kokonaisuudessaan Suomessa (kuvio 4). Toimialoista palveluissa kasvu on ollut niin ikään positiivista jokaisella tarkasteluvälillä. Jalostuksessa arvonlisäys väheni vuosien 2011 ja 2012 välillä, mutta on sen jälkeen ollut jälleen hienoisessa kasvussa. Maa-, metsä- ja kalataloudessa vaihtelu on puolestaan ollut suurta: kahdella ensimmäisellä tarkasteluvälillä kasvua tapahtui 1,4 % ja 10,8 %, jonka jälkeen arvonlisäys laski kahdella viimeisellä tarkasteluvälillä 5,5% ja 7 %.

Kuvio 5 Työttömien työnhakijoiden määrän muutos edellisvuodesta koko maassa vuosina 2014–2017, helmikuun tiedot. (Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto)

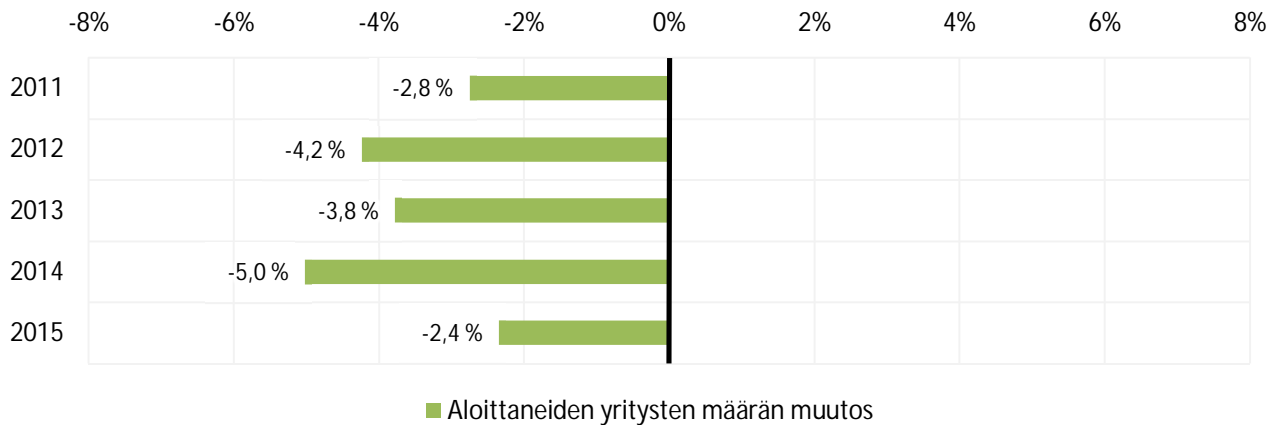
Kuvio 6 Työllisten määrän muutos (%) edellisvuodesta koko maassa vuosina 2013–2016. (Tilastokeskus, työvoimatutkimus)

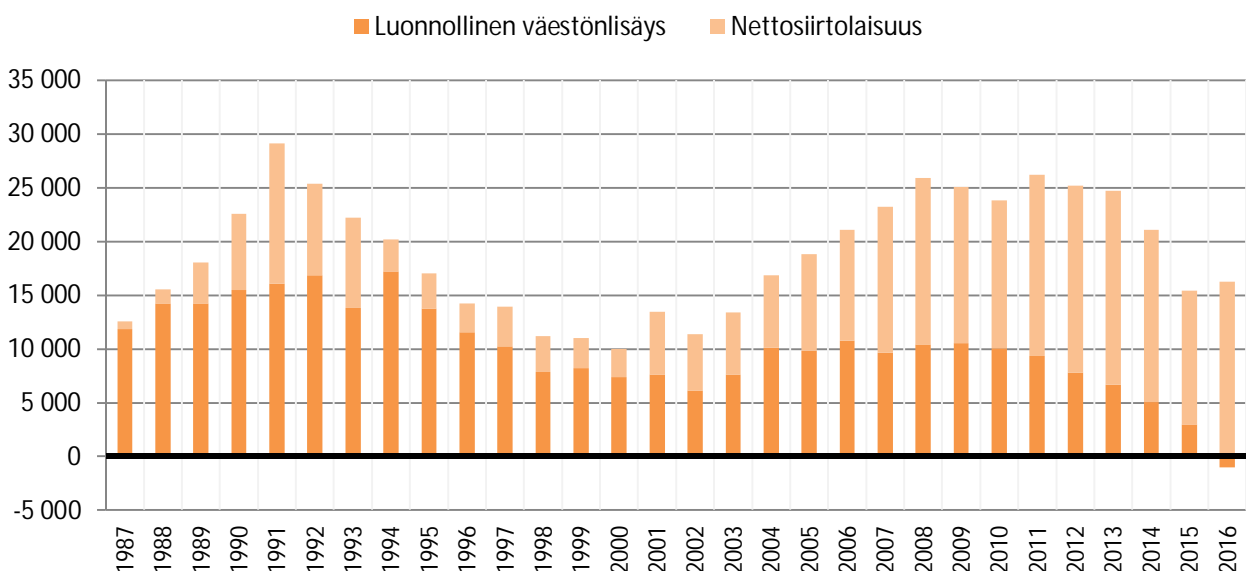
Työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi kolmen ensimmäisen vuoden välillä viimeisen neljän vuoden aikana kokonaisuudessaan sekä kaikissa tilastoryhmissä, mutta viimeisellä vertailuvälillä määrät kääntyivät laskuun (kuvio 5). Eniten väheni alle 25-vuotiaiden työttömien määrä, 11 prosenttia. Pitkäaikaistyöttömien kohdalla muutos oli kuitenkin suurin. Kun vuodesta 2013 vuoteen 2015 määrän kasvua oli tapahtunut jokaisena vuonna edellisvuoteen verrattuna noin 20 % tai enemmän, laski pitkäaikaistyöttömien määrä nyt neljällä prosentilla. Muissa ryhmissä työttömien työnhakijoiden määrän suurin kasvu oli pysähtynyt jo vuoden 2016 helmikuuta vuoden takaiseen verrattuna. Työllisten määrä oli vastaavasti ollut viime vuodet enimmäkseen laskussa, nouden kuitenkin vuodesta 2015 vuoteen 2016 (kuvio 6).

Yrityksiä on koko maassa vuosien 2011–2015 aikana aloittanut joka vuosi edellistä vähemmän (kuvio 7). Määrä on tippunut vuosittain 2,4–5 prosenttia. Suurimmat pudotukset aloittaneiden yritysten määrässä tapahtuivat vuosina 2012–2014 edellisvuosiin verrattuna. Myös vuosittain konkurssiin joutuneiden yritysten määrä on ollut viimeiset vuodet edellisvuosiin verrattuna laskussa.

Kuvio 7 Aloittaneiden yritysten määrän muutos (%) edellisvuodesta koko maassa vuosina 2011–2015. (Tilastokeskus)

Kuvio 8 Väestömuutokset (hlö) koko maassa vuosina 1987–2016. (Tilastokeskus)

Väestömäärä on kasvanut Suomessa vuodesta 1987 lähtien vaihtelevasti (kuvio 8). Kasvu perustui uuden vuosituhannen ensimmäisiin vuosiin saakka enimmäkseen luonnolliseen väestönlisäykseen, minkä jälkeen nettosiirtolaisuudella on ollut suurempi vaikutus väestönkasvussa. Viime vuonna luonnollinen väestönmuutos oli ensimmäistä kertaa tarkasteluajanjaksolla negatiivinen. Vuosittainen väestönkasvu on vaihdellut 1990-luvun lopun alimmista noin 10 000 henkilön vuosittaisista kasvuista reilun 25 000 henkilön vuosittaisiin lisäyksiin 1990-luvun alussa sekä 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen taitteessa.

1.2 Yleiset suhdannenäkymät Suomessa

Suomen Pankin (2017) mukaan Suomen talouden maltillinen kasvu jatkuu. Vuoden 2016 aikana kasvu on vahvistunut erityisesti yksityisen kulutuksen ja investointien kohenemisen myötä. Tuotannon kasvu on ollut laaja-alaista, mutta kasvu on ollut selkeästi kotimaisen kysynnän varassa ja vientisektorin vaikeudet ovat valtiovarainministeriön (2016) mukaan jatkuneet. Työmarkkinoiden tilanne on kuitenkin parantunut ja työttömyysaste laskenut jo alle 9 prosenttiin.

Suomen Pankin (2017) mukaan kasvu jatkuu vuosina 2017–2019 kotimaisen kysynnän vetämänä, mutta nettovienti piristyy aiemmin arvioitua enemmän. Kilpailukyky sopimuksen aikaansaamisen nähdään valtiovarainministeriössä (2016) luovan edellytyksiä hyödyntää avautuvia vientimahdollisuuksia ja tuke-

van luottamusta kotimaiseen talouspolitiikkaan, joskin sopimuksen suotuisat vaikutukset näkyvät talouskehityksessä kuitenkin vasta viiveellä.

ETLA:n (2017) mukaan viennin määrä ei kasvanut juurikaan vuoden 2016 aikana, mutta vuosille 2017 ja 2018 odotetaan kasvua vientimaiden investointikysynnän virotessa ja kilpailukyky sopimuksen alkessa tukea vientiä. Vientiä kasvattavat valtiovarainministeriön (2016) mukaan jo tiedossa olevat kuljetusvälinetoimitukset. Ennustetulla ansiotason kehityksellä kilpailukyky tulee valtiovarainministeriön mukaan paranemaan esimerkiksi Ruotsiin ja Saksaan verrattuna.

ETLA (2017) ja Suomen Pankki (2017) ennustavat investointien kasvavan etenkin vuonna 2017, jonka jälkeen kasvu hidastuu. Yksityisten investointien ennustetaan valtiovarainministeriön (2016) julkaisussa kasvavan laajapohjaisesti, ja erityisesti rakennusinvestointien odotetaan lisääntyvän. Valtaosa investoinneista tulee muutaman suurhankkeen johdosta.

ETLA:n (2017) mukaan kansainvälisen talouden ennusteisiin liittyy niin paljon epävarmuutta, että Suomessakin on syytä hahmotella perusennusteelle vaihtoehtoisia kehitysuria. Maailmantalouden epävarmuus on kasvanut poikkeuksellisen suureksi ja riski oleellisesti huonommalle kehitykselle on yhä suuri.

Taulukko 3 Tuotannon kasvuarviot (%) ja työttömyysaste-ennusteet (%) Suomessa vuosina 2016–2018.

Lähde ja julkaisuajankohta (kk/vuosi)	Tuotannon kasvu (%)			Työttömyysaste (%)		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Aktia 3/2017	1,6	1,4	1,4	8,8	8,6	8,2
ETLA 3/2017	1,4	1,7	1,5	8,8	8,3	8,1
Euroopan komissio 2/2017	1,5	1,2	1,5	8,8	8,6	8,3
Handelsbanken 10/2016	1,0	1,0	0,8	8,8	8,5	8,4
IMF 09/2016	0,9	1,1	1,3	9,1	8,9	8,5
LähiTapiola 12/2016	-	1,1	1,2	-	8,5	8,3
Nordea 12/2016	1,5	1,0	0,8	8,8	8,6	8,4
OP 2/2017	1,7	1,8	2,0	8,8	8,3	7,8
Palkansaajien tutkimuslaitos 9/2016	1,1	1,3	-	8,9	8,7	-
Suomen Pankki 3/2017	1,6	1,6	1,5	8,8	8,6	8,3
VM 12/2016	1,6	0,9	1,0	8,9	8,5	8,1
Vaihteluväli	0,9 – 1,7	0,9 – 1,8	0,8 – 2,0	8,8 – 9,1	8,3 – 8,9	7,8 – 8,5

1.2.1 Tuotanto

ETLA:n (2017) arvion mukaan Suomen kokonaistuotanto kasvaa n. 1,5 prosentin vuosivauhdilla vuosina 2016–2018 (taulukko 3). Suomen Pankin (2017) ennusteen kasvulukemat ovat kyseisille vuosille samansuuntaisia. Valtiovarainministeriön (2016) ennusteessa BKT:n ennustetaan kasvavan vuosina 2017 ja 2018 hitaammin, noin prosentin vuositahtia, mutta ennuste ei toisaalta ole yhtä tuore kuin edellä mainitut.

Muiden lähteiden arviot tuotannon kasvusta pyörivät ETLAn, Suomen Pankin ja valtiovarainministeriön arvioiden ympärillä (taulukko 3). Kaikkien arvioiden mukaan talous tulee kasvamaan vähintään vajaan prosentin vuositahtilla, mutta maksimissaan 1,7 % vuonna 2016, 1,8 % vuonna 2017 ja 2,0 % vuonna 2018. Näkymät ovat kuitenkin parantuneet viime vuoden arvioihin verrattuna.

Suomen Pankin (2017) mukaan yksityinen kulutus sekä investoinnit tukevat edelleen talouskasvua, mutta myös nettoviennin merkitys kasvaa. Talouskasvu jatkuu edelleen kotimaisen kysynnän vetämänä, mutta nettovienti piristyy aiemmin arvioitua enemmän. Kilpailukykyyn arvellaan parantuvan kilpailukyky sopimuksen ansiosta.

1.2.2 Työmarkkinat

ETLA:n (2017) mukaan työllisyystilanne tulee kohenemaan vuosien 2017–2018 aikana. Työllisyystilanteen paranemista tukevat kilpailukyky sopimuksen myötä vahvistuva työn kysyntä ja kasvun painottuminen kotimaiseen kysyntään. Työttömyysasteen arvioitiin ETLA:n (2017) ennusteissa olleen vajaat 9 prosenttia vuonna 2016, josta se tänä vuonna alenisi reiluun 8 prosenttiin ja seuraavana vuonna noin 8 prosenttiin. Myös muissa ennusteissa tilanteen arvioidaan kehittyvän samansuuntaisesti: työttömyysasteen arvioidaan olevan noin 9 prosenttia vuonna 2016, noin 8,5 prosenttia vuonna 2017 sekä 8 prosentin tietämällä vuonna 2018 (taulukko 3).

Työmarkkinoilla erityistä huolta aiheuttavat kohtaanto-ongelmat ja suuri pitkäaikaistyöttömien joukko. Pitkäaikaistyöttömyyden suuri määrä voi alkaa jatkossa myös jarruttaa talouden elpymistä. Kilpailukyky sopimuksen nähdään kuitenkin parantavan työllisyystilannetta ja alentavan työttömyyttä asteittain.

1.2.3 Yritykset

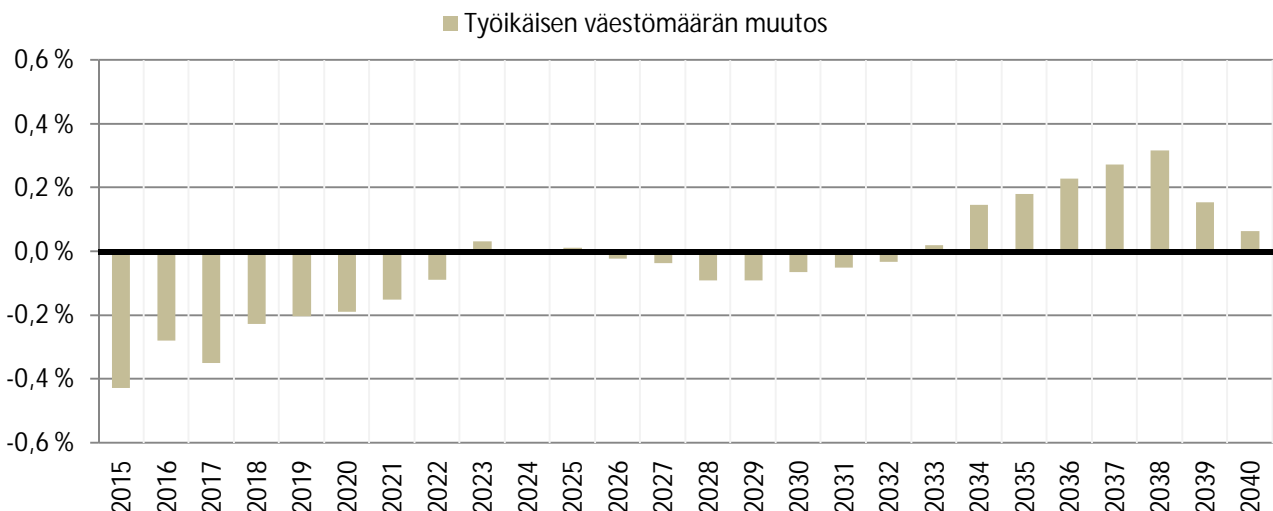
Taulukko 4 Pk-yritysten suhdannenäkymät osatekijöittäin tammikuussa 2017 seuraavan 12 kuukauden ajalle koko maassa. (Suomen Yrittäjät / Finnvera Oyj / Työ- ja elinkeinoministeriö, Pk-yritysbarometri)

Yleiset suhdannenäkymät	35	Tuontiyritysten odotukset tuonnin arvosta	39
Liikevaihto	39	Tuotantokustannukset	32
Henkilökunnan määrä	17	Kannattavuus	25
Investointien arvo	4	Vakavaraisuus	30
Vientiyritysten odotukset viennin arvosta	57	Innovaatiot, tuotanto ja tuotteiden kehitys	27

Pk-yritysbarometrin (taulukko 4) mukaan pk-yritysten suhdannenäkymät ovat positiiviset kokonaisuudessaan ja myös kaikilla eri osa-alueilla. Odotukset viennin arvolla ovat osatekijöistä korkeimmalla, kun taas investointien arvolla saldoluku on pienin. Muilla osa-alueilla suhdannenäkymät ovat melko korkealla. Yleisten suhdannenäkymien saldoluku nousi aikaisemmasta kolmella yksiköllä. Vähäisen muutokseen vaikuttaa Pk-yritysbarometrin (2017) mukaan osaltaan vientikysynnän hidas liikkeellelähtö, jota kotimarkkinoiden hyvä kehitys ei kykene täysin kompensoimaan. Lisäksi työmarkkinoiden nollalinja ja vähitellen liikkeelle lähtevä inflaatio leikkaavat barometrin mukaan yksityistä kulutusta.

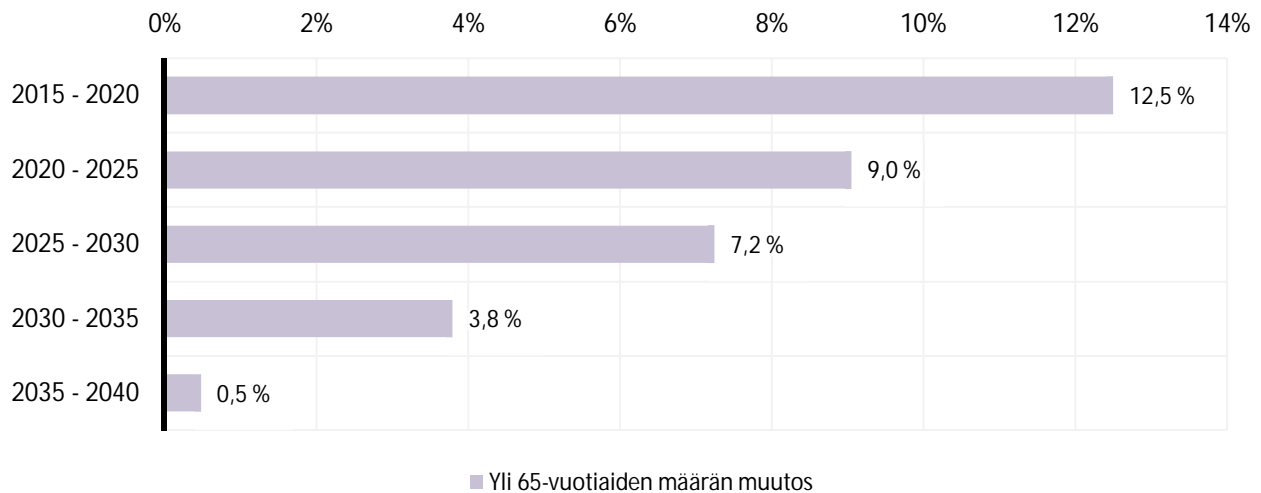
1.2.4 Väestö

Kuvio 9 Työkäisen (15–64 vuotiaiden) väestömäärän ennustettu muutos (%) edellisvuodesta koko maassa vuosina 2015–2040. (Tilastokeskus)

Työmarkkinoiden tilanteeseen vaikuttaa myös työikäinen väestö, jonka määrä on vähenemässä tulevi-
na vuosina, kuitenkin hidastuvalla tahdilla (kuvio 9). 2020-luvun alkupuolelta 2030-luvun alkupuoliskolle
työikäisen väestön määrässä ei arvioiden perusteella tule tapahtumaan suuria muutoksia. Vasta tämän
jälkeen määrä lähtee ennusteen mukaan uudelleen selvään kasvuun.

Kuvio 10 Yli 65-vuotiaiden ennustettu määrän muutos (%) koko maassa vuosijaksoilla 2015–2020, 2020–2025,
2025–2030, 2030–2035 ja 2035–2040. (Tilastokeskus)

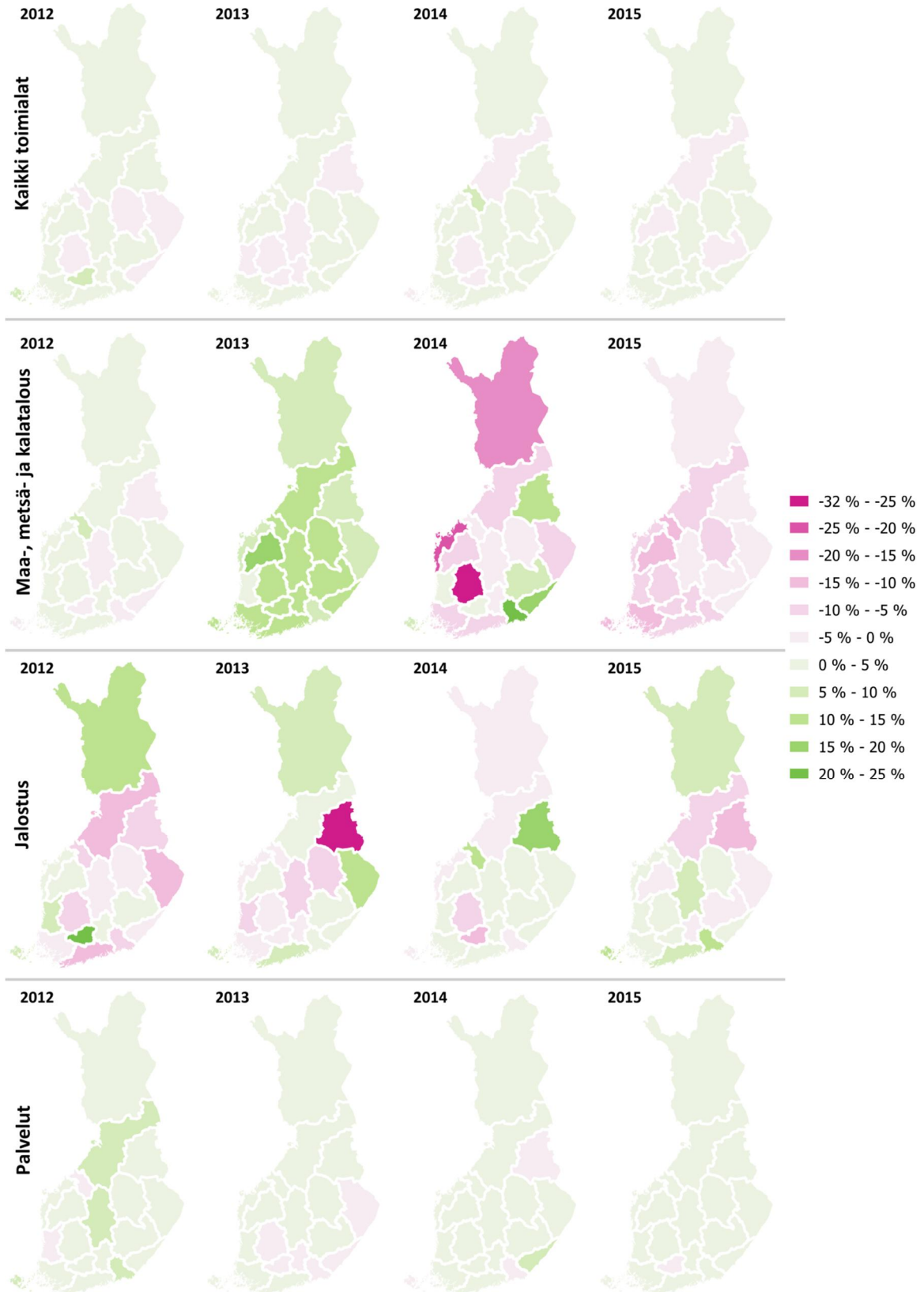
Taulukko 5 Vanhushuoltosuhteen (yli 64-vuotiaita per 100 15–64 vuotiasta) ennuste koko maahan viiden vuoden
välein vuosina 2015–2040. (Tilastokeskus)

	2015	2020	2025	2030	2035	2040
Vanhushuoltosuhte	32,4	36,9	40,3	43,4	44,9	44,6

Yli 65-vuotiaiden määrä tulee kasvamaan nykyisellä tahdilla vielä pitkään (kuvio 10). Yhdistettynä työ-
ikäisen väestön vähenemiseen ja ylipäänsä suhteellisen hitaaseen väestönkasvuun, myös vanhushuol-
tosuhde tulee jatkamaan kasvuaan (taulukko 5). Ennusteen perusteella ikäihmisiä tulee olemaan nykyi-
sillä kriteereillä työllisiä kohti yhä suurempi määrä 2030-luvun puolivälin tienoille saakka. Tämä asettaa
alueiden kehitykselle omat haasteensa.

2 Tuotanto

Kuvio 11 Arvonlisäyksen käypähintainen muutos edellisvuodesta kaikilla toimialoilla sekä kolmessa pääluokassa maakunnittain vuosina 2012–2015. (Tilastokeskus, aluetilinpito)

Kaikkien toimialojen arvonlisäyksen käypähintaiset muutokset ovat olleet edellisvuosiin verratessa pitkälti positiivisia vuosien 2012–2015 aikana (kuvio 11). Muutamissa maakunnissa kehitystä on tapahtunut kuitenkin myös negatiiviseen suuntaan useammalla kuin yhdellä tarkasteluvälillä. Vuosittaiset muutokset suuntaan tai toiseen eivät kuitenkaan ole olleet erityisen suuria – pääasiassa ± 5 % edellisvuoden lukemista. Lapissa, Pohjanmaalla ja Suomenlahden rannikon maakunnissa kehitys on ollut joka vuosi positiiviseen suuntaan. Pirkanmaalla muutosta negatiiviseen suuntaan on puolestaan tapahtunut kolmella tarkasteluvälillä, Kanta-Hämeessä kahdesti.

Maa-, metsä- ja kalatalouden osalta arvonlisäyksen käypähintaiset muutokset olivat vuonna 2012 edellisvuoteen verrattuna suurimmassa osassa maakuntia positiivisia. Muutokset olivat myös muutamien negatiivistenkin muutosten osalta kuitenkin pieniä. Tarkasteluvälillä 2012–2013 arvonlisäys kasvoi jokaisessa maakunnassa, lähes kaikissa yli 5 %. Muutokset vuodesta 2013 vuoteen 2014 olivat pääosin ja vuodesta 2014 vuoteen 2015 kokonaan negatiivisia; Vuonna 2014 muutoksia tapahtui edellisvuoteen verratessa muutamissa maakunnissa kuitenkin myös positiiviseen suuntaan.

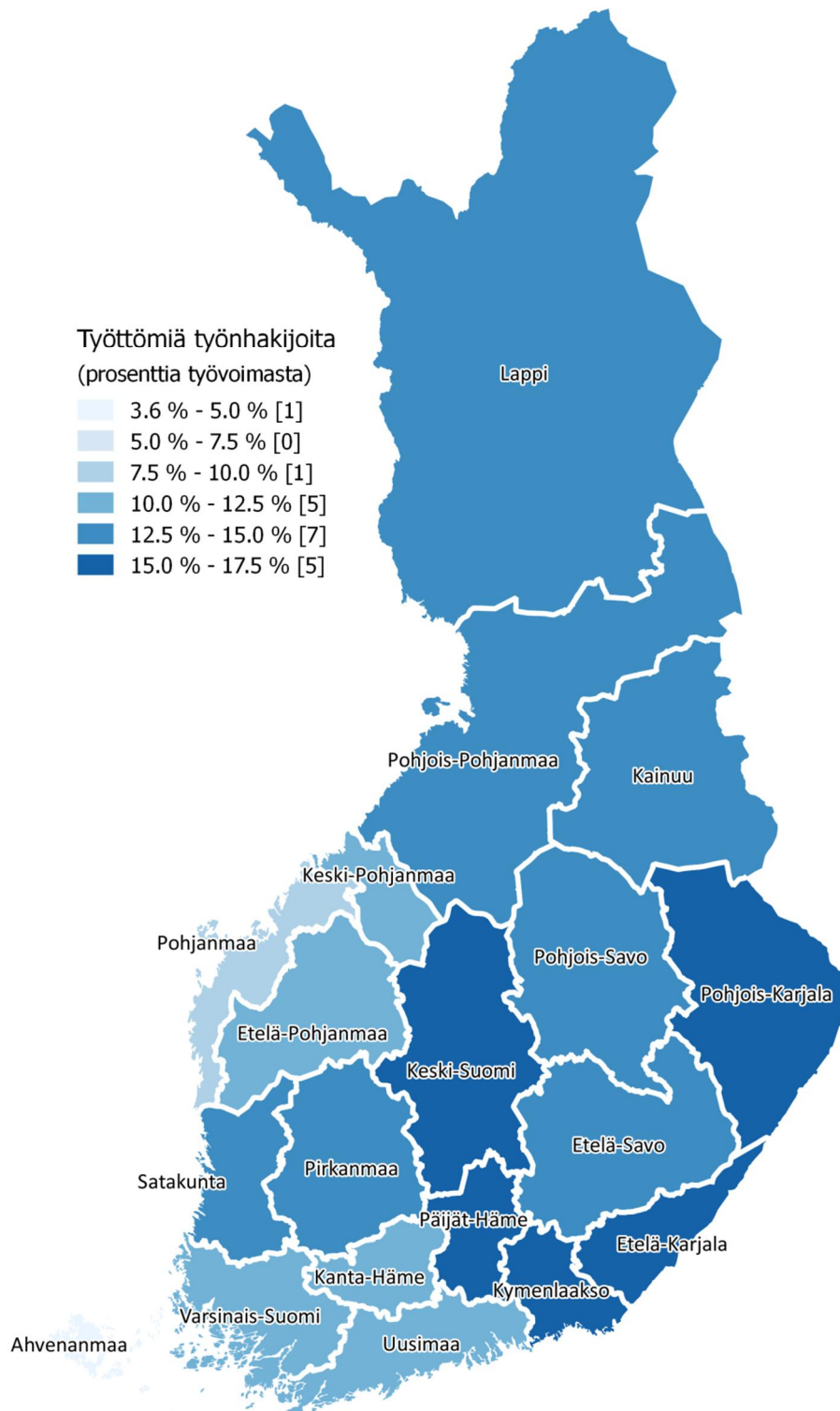
Jalostuksen toimialalla arvonlisäyksen määrä muuttui maakunnissa eri suuntiin eri vuosien välillä. Kaikissa maakunnissa muutosta tapahtui vuosien 2012–2015 tarkasteluväleillä kumpaakin suuntaan. Kolmena vuonna muutosta tapahtui negatiiviseen suuntaan maakunnista Pirkanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa, kun taas positiiviseen suuntaan arvonlisäys kehittyi yhtä monella tarkasteluvälillä Ahvenanmaalla, Lapissa, Uudellamaalla, Satakunnassa, Etelä-Savossa ja Etelä-Karjalassa. Suurin vaihtelu tapahtui Kainuussa, kun taas pienimpiä muutokset olivat Etelä-Savossa, Päijät-Hämeessä sekä Varsinais-Suomessa.

Palveluissa arvonlisäyksen määrä pääosin kasvoi jokaisella tarkasteluvälillä: ainoastaan Kymenlaaksoissa sekä Kanta-Hämeessä kehitystä heikompaan tapahtui kahdella vertailuvälillä. Muutokset ovat kuitenkin olleet joka suuntaan pääosin pieniä, alle 5 %:a. Vain muutamissa maakunnissa päästiin yksittäisillä tarkasteluväleillä tätä suurempaan kasvuun.

3 Työmarkkinat

3.1 Työttömyys ja työttömien määrä

Kuvio 12 Työttömien työnhakijoiden prosenttiosuus työvoimasta maakunnittain helmikuussa 2017. (Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto)

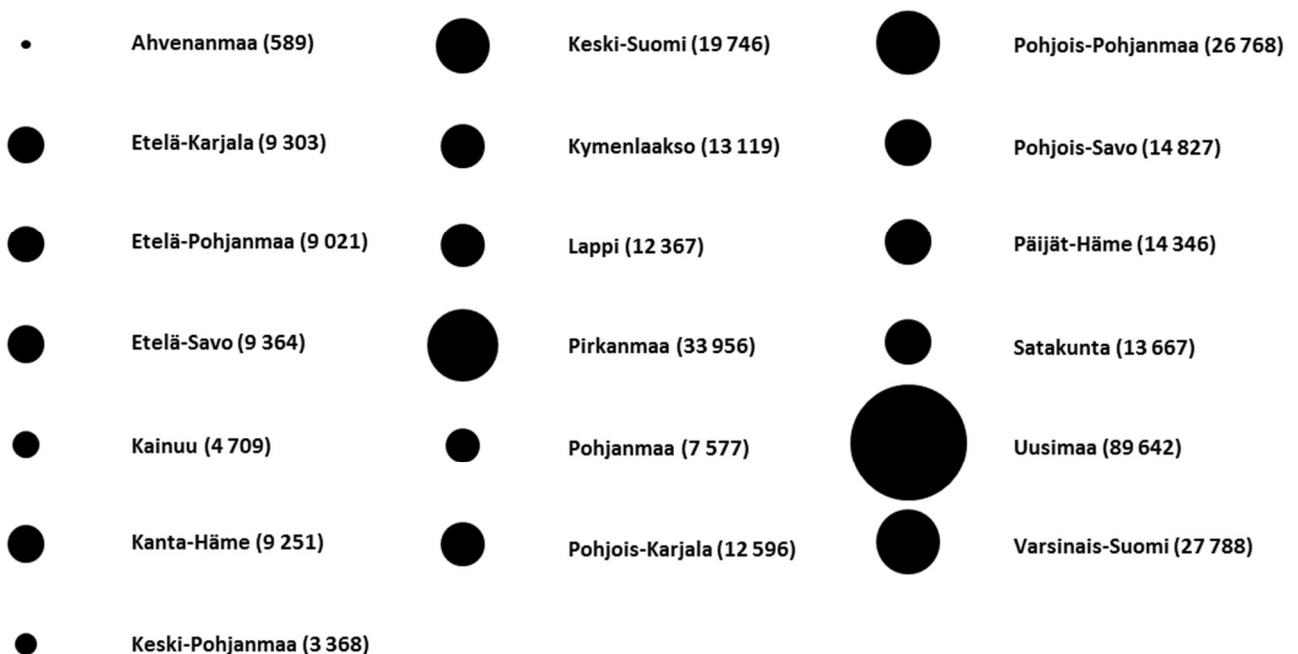

Taulukko 6 Työttömien työnhakijoiden osuus (%) työvoimasta maakunnittain vuosina 2006–2017, helmikuun tiedot. (Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Koko maa	11	9,1	8,1	9,6	10,9	10	9,8	11,1	12	14	13,7	12,6
Ahvenanmaa	2,5	2,4	2,2	2,6	3,4	3,1	3,4	4	4,2	4,2	3,8	3,9
Etelä-Karjala	13	12	11	12,4	13,4	13	12,6	13,4	14	15	16,2	15,6
Etelä-Pohjanmaa	9,4	7,8	7,2	9,7	10,5	8,9	8,7	9,7	11	12	11,7	10,4
Etelä-Savo	13	12	10	11,7	12,9	12	12,1	12,9	14	15	15,2	14,3
Kainuu	18	16	14	15,7	14,7	13	13	14,9	17	17	16,7	14,2
Kanta-Häme	9,9	8,4	7,5	9,6	10,8	9,9	9	10,2	11	12	12,2	11,3
Keski-Pohjanmaa	10	8,6	7,1	9,3	9,5	8,4	8,8	9,4	10	11	11,2	10,8
Keski-Suomi	13	12	11	12,6	13,6	13	13	14,6	17	18	17,2	15,5
Kymenlaakso	12	11	11	12	13,4	13	13,2	14,1	16	17	16,9	16,4
Lappi	17	14	13	14,1	14,9	13	13,3	14,8	16	17	16,4	15
Pirkanmaa	11	9,1	8,5	10,7	12,8	11	10,7	12,7	14	15	15,7	13,9
Pohjanmaa	7,3	5,9	5	6,4	7,7	6,4	6,1	6,9	7,6	8,6	9,2	8,8
Pohjois-Karjala	16	15	14	16	15,3	14	14,8	16,1	16	17	17,5	17,2
Pohjois-Pohjanmaa	13	11	9,9	11,9	12,8	12	11,8	13,4	15	16	15,3	14,4
Pohjois-Savo	13	11	11	12,5	13,4	12	11,4	12,7	13	14	14,4	13,2
Päijät-Häme	13	12	10	12,2	13,9	13	12,4	13,8	15	17	16,3	15,4
Satakunta	12	11	9,5	10,6	11,8	11	10,8	12,1	13	14	14,4	13,5
Uusimaa	7,5	6,4	5,4	6,3	7,8	7,1	6,9	8,2	9,6	11	11,5	10,6
Varsinais-Suomi	8,5	7,5	6,5	8,1	10,5	10	9,6	11,5	12	13	13,4	12,2

Kuvio 13 Työttömien työnhakijoiden absoluuttinen määrä (sulkeissa) maakunnittain helmikuussa 2017 havainnollistettuna ympyrän kokona. (Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto)

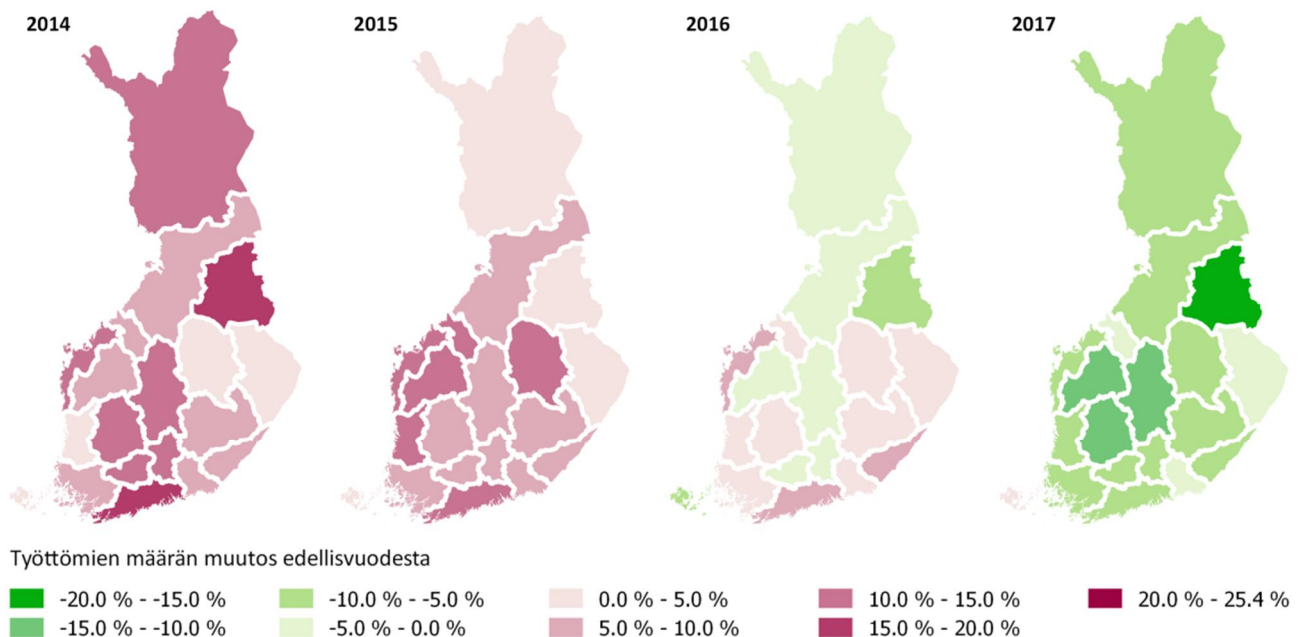

Työttömien työnhakijoiden prosenttiosuudessa työvoimasta on tuoreimpien eli vuoden 2017 helmikuun lopun tietojen mukaan jonkin verran eroja alueellisesti Manner-Suomessa (kuvio 12). Ahvenanmaalla työttömyystilanne on muihin alueisiin verraten omissa lukemissaan. Manner-Suomessa pienimmät työttömien työnhakijoiden osuudet löytyvät läntisestä ja eteläisestä Suomesta. Lukemat ovat suurimmat Pohjois-Suomessa, itärajalla ja keskiosissa Suomea.

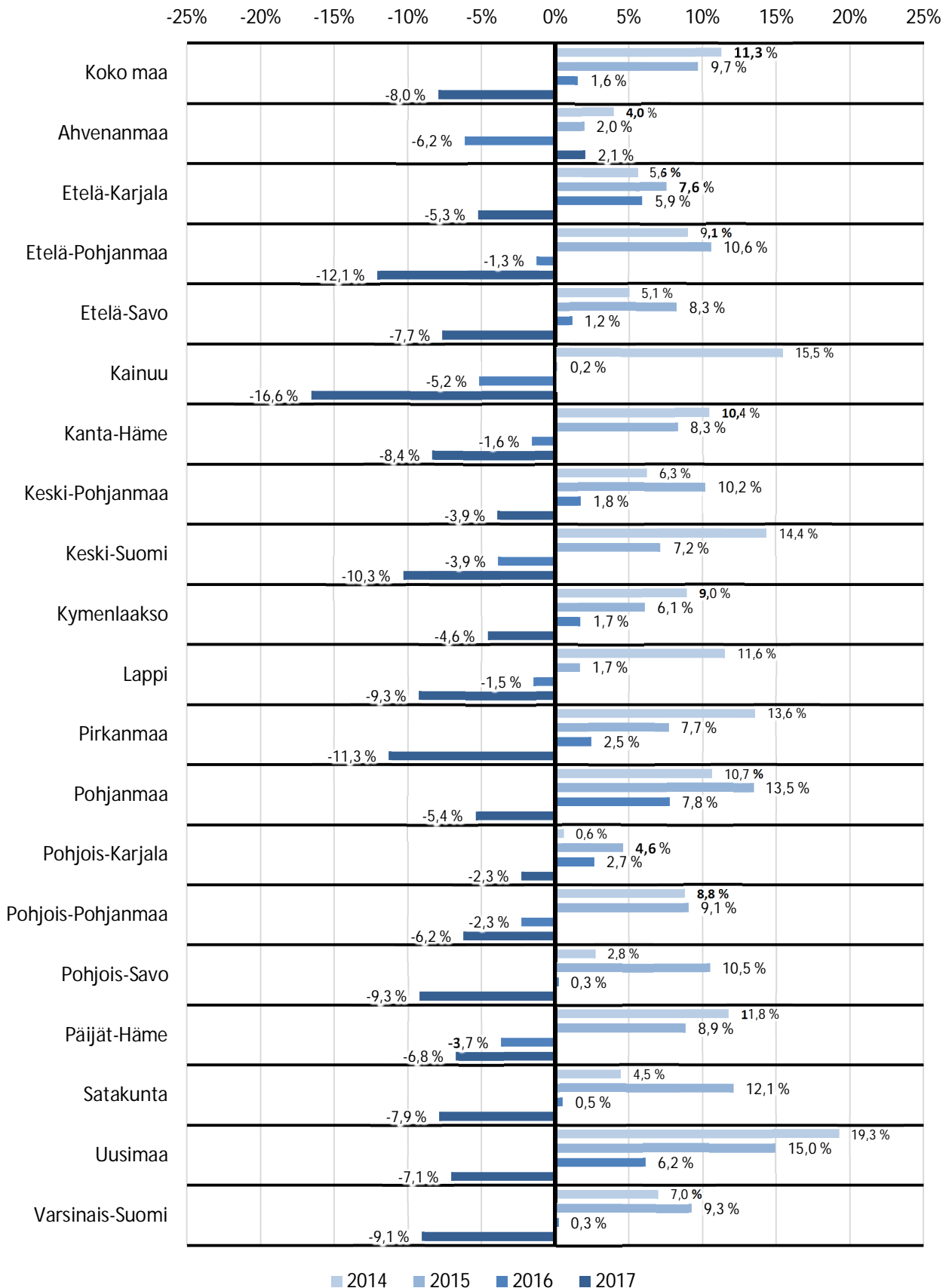
Työttömyystilanne on kehittynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana työttömien työnhakijoiden osuuk-sien valossa pääasiassa heikompaan suuntaan jokaisessa maakunnassa (taulukko 6). Muutokset tähän suuntaan ovat olleet suhteellisesti rajuimpia Kymenlaaksossa, Uudellamaalla sekä Varsinais-Suomessa, joissa työttömien työnhakijoiden osuudet ovat viimeisimpien tietojen mukaan jokaisessa yli 3 prosenttiyksikköä korkeampia kuin vuoden 2006 helmikuussa. Ainoastaan Kainuussa ja Lapissa tilanne on vuoden 2006 tilanteeseen nähden parantunut, joskin lukemat ovat edelleen korkeat. Selkeästi pienin työttömien työnhakijoiden osuus on ollut koko tarkastelujakson aikana Ahvenanmaalla, jossa se uusimpien tilastojen mukaan on 3,6 %. Myös Pohjanmaalla tilanne on hyvä: se on Ahvenanmaan lisäksi ainoa alue, jolla työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta alitti 10 prosenttia (9,4 %). Heikoin tilanne on Kymenlaaksossa ja Pohjois-Karjalassa, joissa lukemat ovat kivunneet yli 16 %:iin, mutta myös monissa muissa maakunnissa luvut ovat ylittäneet 14 prosentin rajan.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta ei kuitenkaan välttämättä anna yksiselitteistä kokonais-kuvaa työttömyystilanteesta, jos samalla ei tarkastella alueen väestömäärää. Työttömien absoluuttista määrää havainnollistettaessa maakunnittain nähdään, että Uudellamaalla työttömiä on määrällisesti selvästi eniten, vaikka työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on siellä suhteellisen pieni (kuvio 13). Seuraavaksi suurin määrä työttömiä on Pirkanmaalla, jossa työttömiä on kuitenkin vain reilu kolmannes Uudellamaalla olevien työttömien määrästä.

Kuvio 14 Työttömien työnhakijoiden määrän vuosittainen muutos (%) edellisvuoteen verrattuna maakunnittain vuosien 2014–2017 helmikuiden välillä. (Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto)

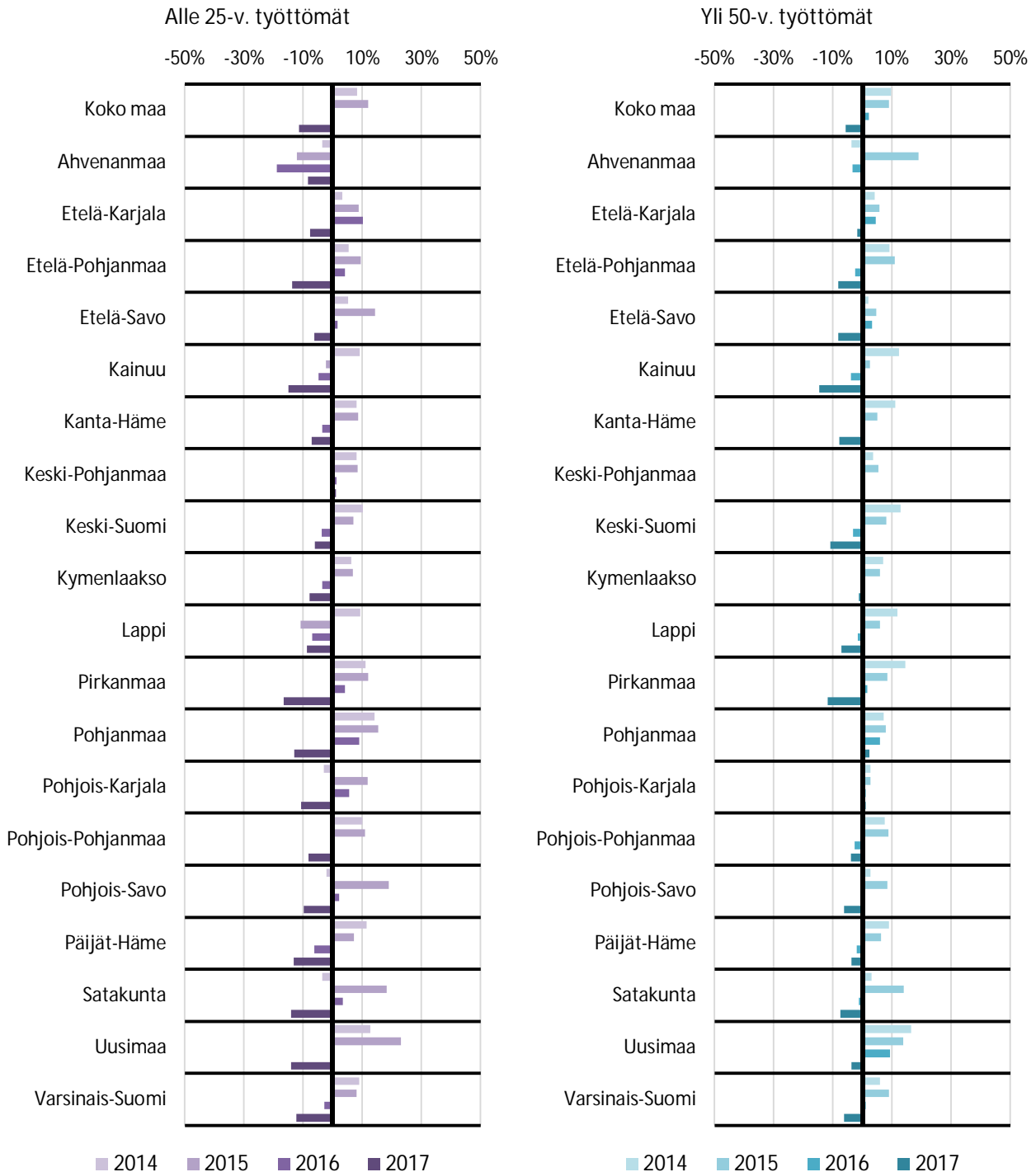

Kuvio 15 Työttömien työnhakijoiden määrän vuosittainen muutos (%) edellisvuodesta maakunnittain vuosien 2014–2017 helmikuuden välillä. (Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto)

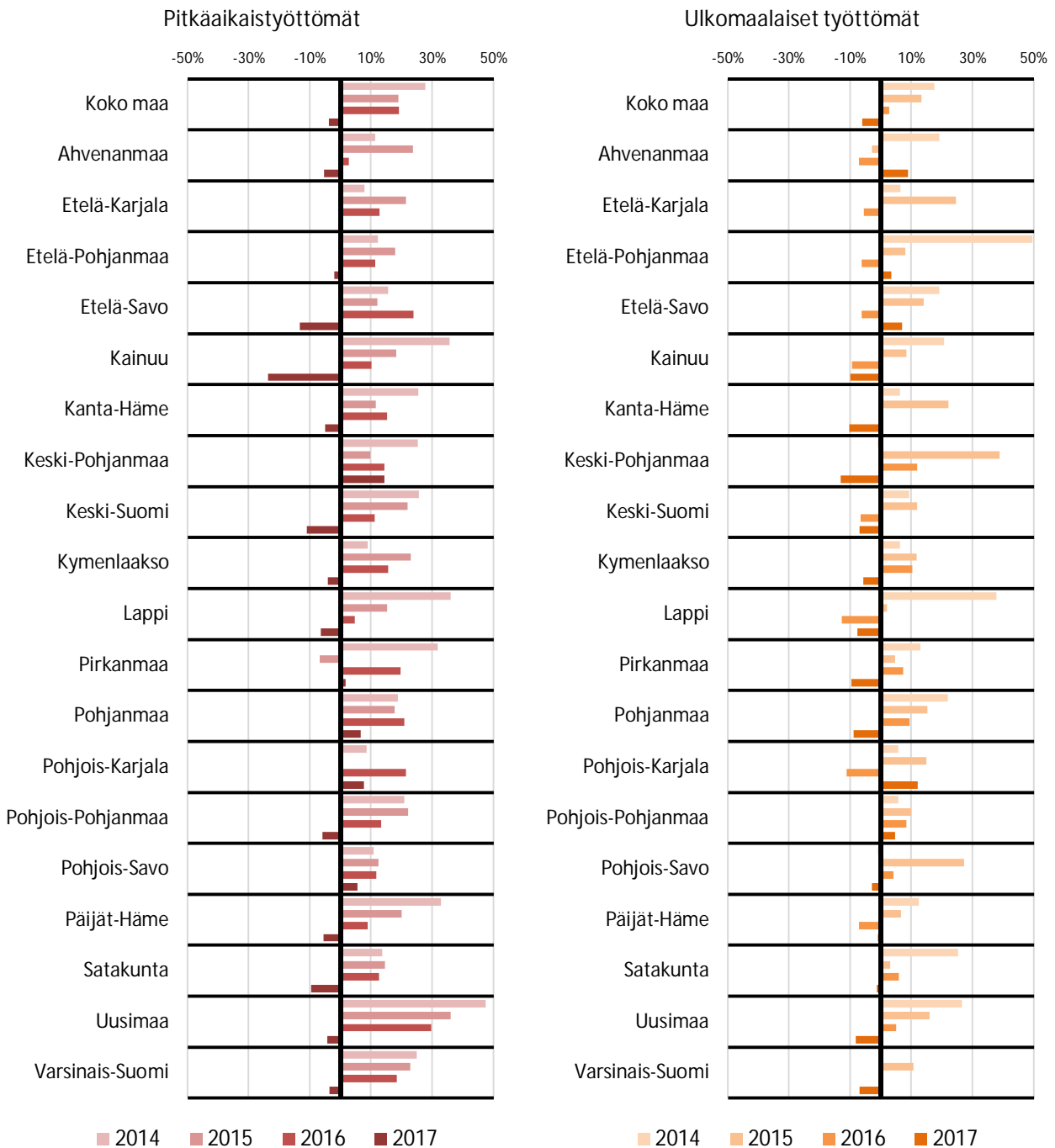
Työttömien työnhakijoiden määrän muutos on nähtävissä kartalla kuviossa 14 ja graafina kuviossa 15. Määrä kasvoi toiseksi viimeiseen tarkasteluväliin saakka jokaisessa maakunnassa. Vuoden 2015 helmikuusta vuoden 2016 helmikuuhun määrät vähentyivät useassa maakunnassa, ja seuraavan vuoden aikana Ahvenanmaata lukuun ottamatta kaikilla alueilla. Suurimmat vuosittaiset muutokset ovat olleet edellisvuoteen verrattuna yli 15 % kumpaankin suuntaan. Suhteellisesti eniten työttömien työnhakijoiden määrä on vähentynyt tarkastelujaksolla Kainuussa, mutta myös monella muulla alueella työttömien työnhakijoiden määrä laski viimeisellä tarkasteluvälillä noin 10 prosentilla.

Kuvio 16 Alle 25-vuotiaiden ja yli 50-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrän vuosittaiset muutokset (%) edellisvuodesta maakunnittain vuosien 2014–2017 helmikuiden välillä. (Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto)

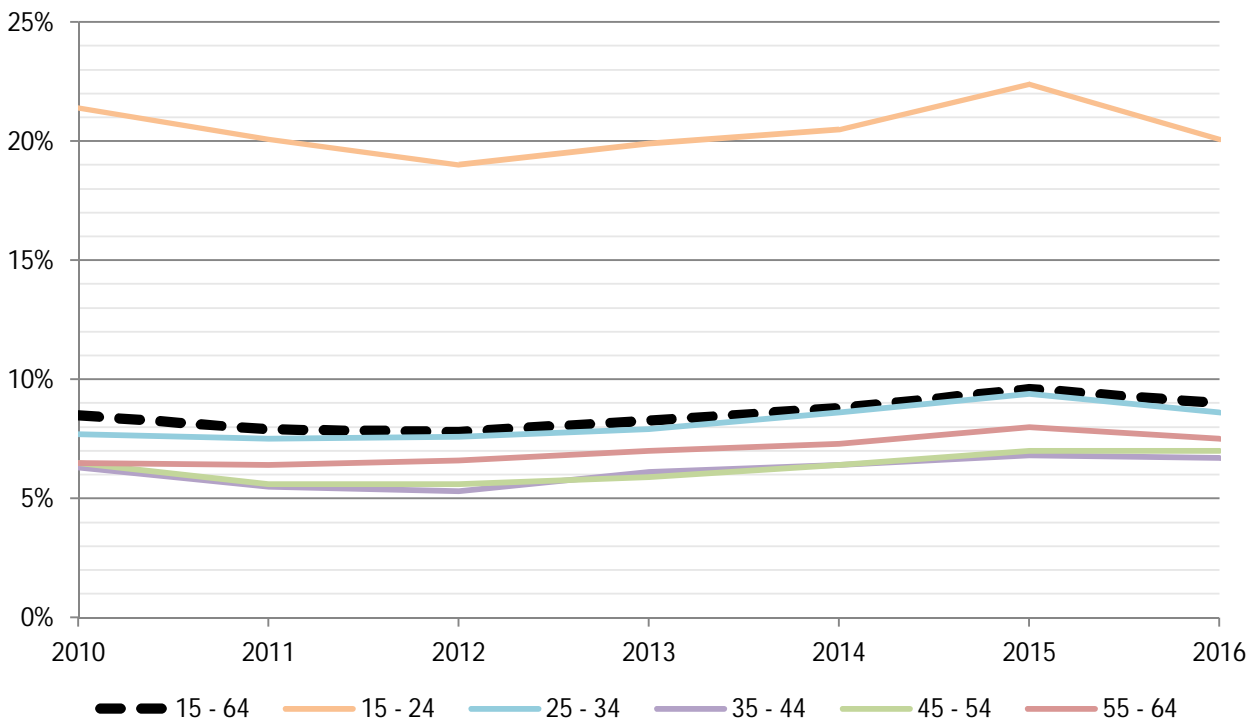
Alle 25-vuotiaiden työttömyydessä on tapahtunut tarkastelujaksolla kokonaistilanteen tapaan kasvua vuosien 2014 ja 2015 tilanteita edellisvuoteen verrattessa (kuvio 16). Kuten on työttömien työnhakijoiden määrä kokonaisuudessaankin, on myös nuorten työttömien työnhakijoiden määrä kääntynyt etenkin viimeisellä vertailuvälillä lähes kaikissa maakunnissa laskuun. Yli 50-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä on seurannut samaa trendiä, mutta tämän luokan työttömien työnhakijoiden määrän lasku ei ole ollut yhtä suurta kuin nuorisotyöttömien kohdalla (kuvio 16). Kehitys on mennyt joka tapauksessa kaikissa maakunnissa positiiviseen suuntaan: työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi enää aavistuksen vuodesta 2016 vuoteen 2017 alle 25-vuotiaiden osalta ainoastaan hieman Keski-Pohjanmaalla ja yli 50-vuotiaiden osalta Keski-Pohjanmaan lisäksi Pohjanmaalla ja Pohjois-Karjalassa.

Kuvio 17 Pitkäaikaistyöttömien ja ulkomaalaislähtöisten työttömien työnhakijoiden määrän vuosittaiset muutokset (%) edellisvuodesta maakunnittain vuosien 2014–2017 helmikuiden välillä. (Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto)

Pitkäaikaistyöttömien kohdalla kehitystä parempaan – eli pitkäaikaistyöttömien määrän vähenemistä tai ainakin kasvun hidastumista – on havaittavissa lähes kaikissa maakunnissa (kuvio 17). Määrät ovat silti edelleen olleet kasvussa muutamissa maakunnissa: eniten suhteellista kasvua on tapahtunut viimeisellä tarkasteluvälillä Keski-Pohjanmaalla, mutta myös Pirkanmaalla, Pohjanmaalla, Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Savossa kasvua tapahtui hieman. Eniten pitkäaikaistyöttömien määrä väheni tällä tarkasteluvälillä Kainuussa. Myös ulkomaalaislähtöisten työttömien työnhakijoiden määrät ovat kokonaisuudessaan laskemaan päin (kuvio 17). Useimmissa maakunnissa määrrien kasvu on vähintään hidastunut ja osassa määrät ovat kääntyneet jo laskuun. Muutamissa maakunnissa määrät ovat myös viimeisten vuosien aikana kuitenkin kasvaneet edelleen selvästi. Viimeisellä tarkasteluvälillä selvää kasvua tapahtui etenkin Pohjois-Karjalassa, mutta viimeisten kahden vuoden aikana ulkomaalaisten työttömien määrät ovat lisääntyneet reilusti myös Ahvenanmaalla, Etelä-Savossa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla.

Kuvio 18 Työttömyysaste ikäryhmittäin vuosina 2010–2016, vuosikeskiarvo. (Tilastokeskus, työvoimatutkimus)

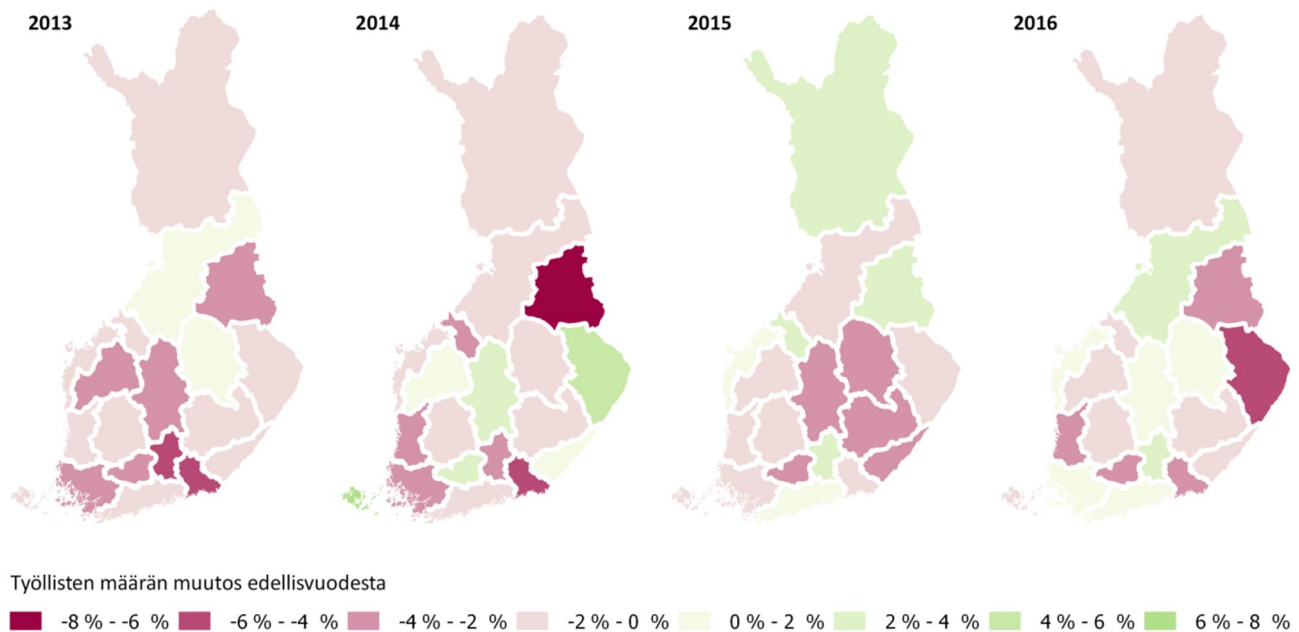
Työttömyysastetta ikäryhmittäin tarkasteltaessa erottuu joukosta selvästi nuorimpien työikäisten ikäluokka eli 15–24-vuotiaat (kuvio 18). Työttömyys tässä ikäryhmässä on muita ikäryhmiä huomattavasti korkeampaa: lähes koko 2010-luvun ajan työttömyysaste on pysynyt yli 20 prosentissa. Muissa ikäryhmissä työttömyysaste on vaihdellut 5–10 %:n välillä. Vuodesta 2012 vuoteen 2015 saakka työttömyysasteet nousivat jokaisessa ikäryhmässä. Vuonna 2016 kasvu kuitenkin pysähtyi, ja työttömyysasteet 35–44- ja 45–54-vuotiaiden ikäluokkia lukuun ottamatta laskivat jo selvästi.

3.2 Työllisyysaste, työlliset ja työpaikat

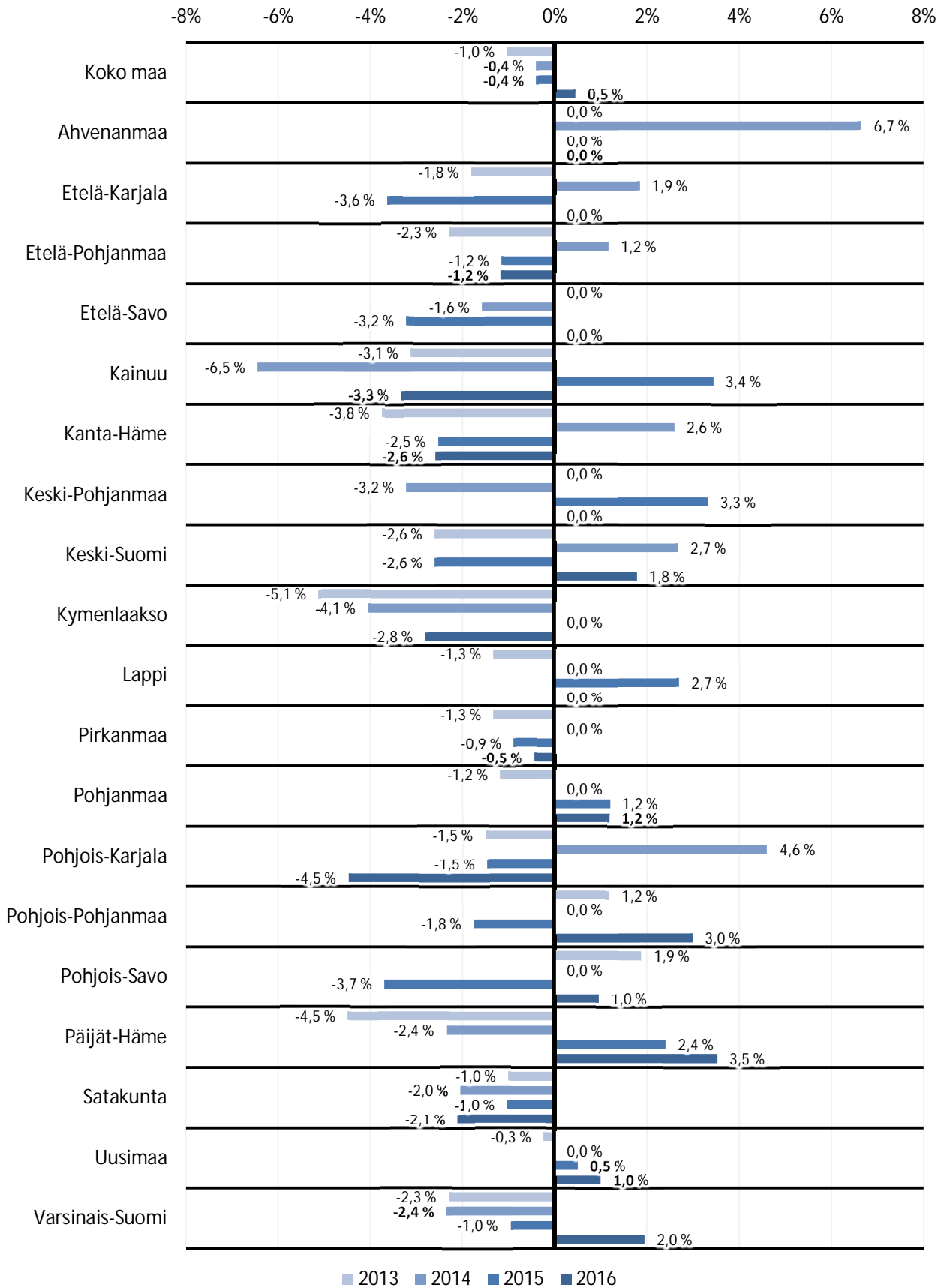
Työllisyysasteen kehitys pidemmällä aikavälillä (vuosina 2001–2016) on nähtävissä taulukosta 7. Monessa maakunnassa työllisyysaste on noussut 2000-luvun alun lukemia korkeammaksi. Vain Kanta-Hämeessä, Kymenlaaksossa, Pirkanmaalla, Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa työllisyysaste on vuotta 2001 alhaisempi. Yli puolella alueista työllisyysaste on kuitenkin edelleen alhaisempi kuin ennen vuonna 2008 alkanutta taantumaa. Ahvenanmaalla työllisyysaste on pysynyt koko ajan omissa lukemissaan (v. 2016 yli 80 %), mutta myös Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla, Uudellamaalla ja Etelä-Pohjanmaalla päästään yli 70 %:n lukemiin. Työllisyysasteet ovat viimeisimpien tietojen mukaan alhaisimmat Pohjois-Karjalassa, Kymenlaaksossa ja Kainuussa (n. 60–63 %), mutta myös monessa muussa maakunnassa luvut ovat pysyneet matalina, 65 %:n tietämillä.

Taulukko 7 Työllisyysasteen (%) kehitys maakunnittain vuosina 2001–2016. (Tilastokeskus, työvoimatutkimus)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Koko maa	67,7	67,7	67,3	67,2	68	68,9	69,9	70,6	68,3	67,8	68,6	69	68,5	68,3	68,1	68,7
Ahvenanmaa	79,6	77,6	78,5	76	77	77,2	79,5	82,5	77,9	78	78,5	80,7	78,7	81,7	81,8	81,8
Etelä-Karjala	64,5	61,7	63,3	63,5	63,5	65,1	66	67,4	64,3	63,1	64	64,1	64,1	65,8	63,8	64,6
Etelä-Pohjanmaa	64,8	65,1	65,8	66,1	66,8	68,4	69,6	70	67,5	66,8	68,5	69,3	69,3	70,9	70,2	70,2
Etelä-Savo	60,1	61,1	63	63,1	63	62,7	64,3	64,8	62,3	63,8	65,2	65,2	65,8	65,2	64,6	64,8
Kainuu	56,5	56,1	55,3	54,3	56,9	58	59,3	61,9	62,2	61,8	63,5	61,3	60,8	58,3	60,2	62,7
Kanta-Häme	68,8	69,2	68,7	69,1	68,5	69	70,1	70,8	67,5	67,5	68,9	70,2	68,5	70,7	69,5	68,7
Keski-Pohjanmaa	65,7	68,1	66,7	67,4	68,2	68,2	67,9	71,3	67,8	67,4	69,4	69,8	72,1	68,8	72,5	73,1
Keski-Suomi	62,8	62,2	62,5	61,2	61,5	64,5	66,1	65,6	64,2	63,9	64,6	63,9	62,8	64,7	63	64,8
Kymenlaakso	63,9	65,1	64,5	64,5	66,1	64,4	65,9	67	65,3	62,8	65	67,3	63,8	62	62,9	62,1
Lappi	57,8	58,2	57,9	60,2	58,1	59,9	59,9	62,3	60,5	60,7	61,9	62,1	62,4	62,5	65	65,3
Pirkanmaa	68	67,8	66,1	67,9	68,1	68,2	71,1	69,9	67,5	67,3	68,1	68,5	67,8	67,7	66,9	66,4
Pohjanmaa	70,5	70,1	68,9	69,6	70,5	71,6	74,2	74,5	71,9	70,9	70,7	72,8	72,8	72	72,9	74,4
Pohjois-Karjala	58,6	58,6	57,4	57,4	60	62,6	60,3	60,9	58,9	61,6	62,1	60,9	60,9	63,3	63	60,6
Pohjois-Pohjanmaa	63,7	63,4	64,5	64,2	65,1	65,2	67,2	67,7	65	64,1	65,4	64,9	65,8	65,3	64,1	65,8
Pohjois-Savo	59,8	60,4	61,6	62,1	63,3	63,8	62,5	64,7	62,2	63,7	63,6	65,4	67,1	67,2	65,6	67
Päijät-Häme	66,3	66,4	67,6	66,3	65,6	66,5	68,1	68,4	65,9	66	65,3	67,4	65,4	63,5	66,4	69,1
Satakunta	64,7	65,2	65,9	64,6	66,2	66,8	68,8	70,7	67,9	66,2	67,8	67,8	68	67,2	68	67,9
Uusimaa	75,3	74,9	73,5	73,2	73,9	74,7	75,3	76	73,9	73,2	73,9	73,7	73	72,6	72,3	72,8
Varsinais-Suomi	69,5	70,2	69,5	67,9	70,8	72,3	72,3	72,8	70,2	68,3	68,5	69,7	68,2	67	66,7	67,7

Kuvio 19 Työllisten määrän vuosittaiset muutokset (%) edellisvuodesta maakunnittain vuosina 2013–2016. (Tilastokeskus, työvoimatutkimus)

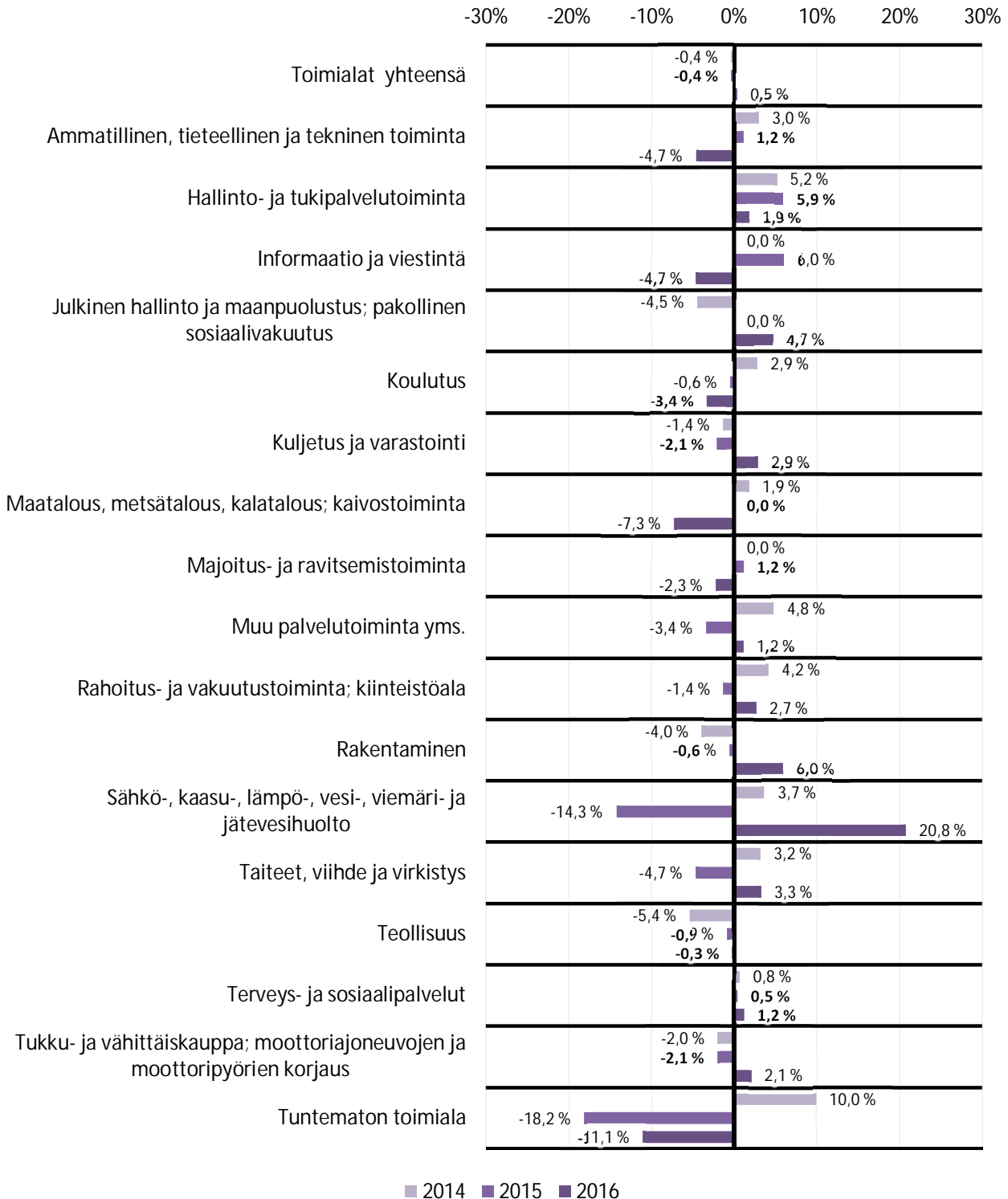
Kuvio 20 Työllisten määrän vuosittaiset muutokset (%) edellisvuodesta maakunnittain vuosina 2013–2016. (Tilastokeskus, työvoimatutkimus)

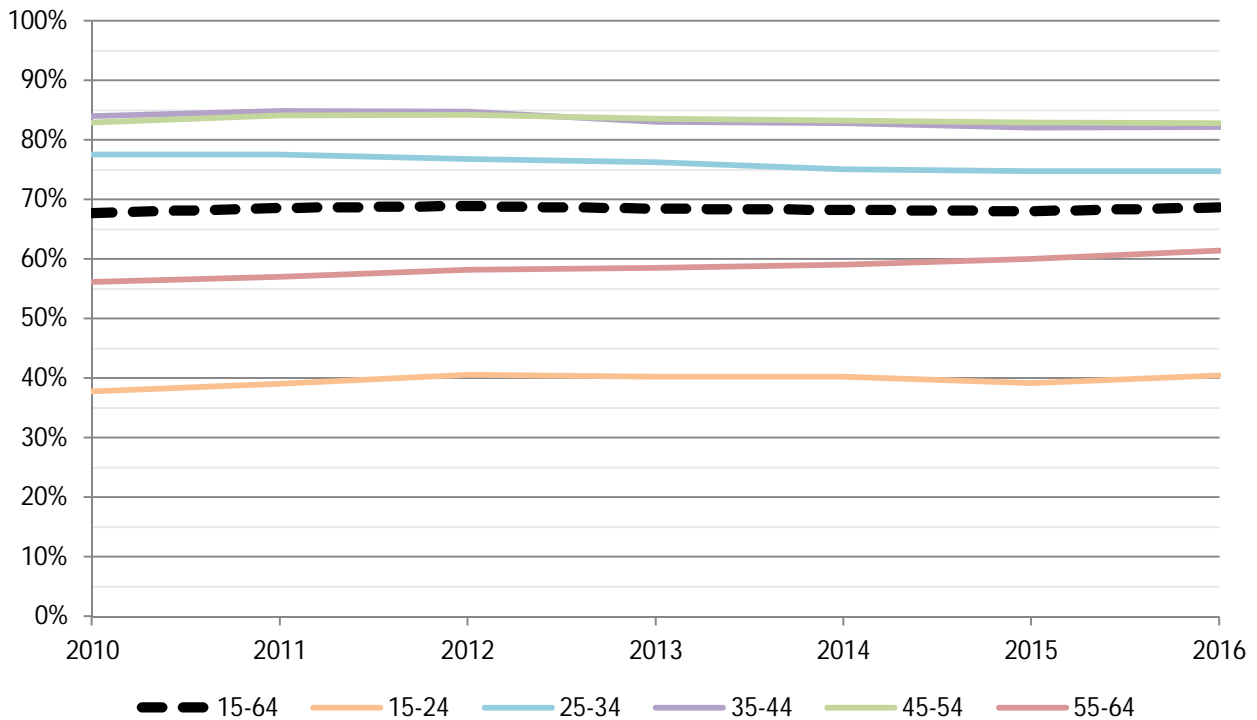
Työllisten määrän muutokset maakunnissa viime vuosien aikana ovat nähtävissä kartalla kuviosta 19 ja graafina kuviosta 20. Selvää trendiä muutoksista on vaikea löytää; Määrän vähentymistä on tapahtunut silti eri alueilla useammin kuin kasvua. Selviten työllisten määrä on vähentynyt tarkastelujakson aikana Kainuussa, Kanta-Hämeessä, Kymenlaaksossa ja Satakunnassa. Määrät ovat kuitenkin myös kasvaneet selvästi muutamissa maakunnissa muutamilla tarkasteluväleillä. Viimeisellä tarkasteluvälillä työllisten määrä kasvoi etenkin Päijät-Hämeessä ja Pohjois-Pohjanmaalla.

Kuvio 21 Työllisten määrän vuosittaiset muutokset (%) edellisvuodesta toimialoittain vuosina 2014–2016. (Tilastokeskus, työvoimatutkimus)

Työllisten määrän muutoksessa toimialoittain on havaittavissa pääosin lähinnä pienehköjä muutoksia (kuvio 21). Työllisten määrä on ollut vuosittain selviten kasvussa hallinto- ja tukipalvelutoiminnassa sekä aavistuksen verran terveys- ja sosiaalipalveluissa. Määrän vähenemistä on tapahtunut systemaattisesti teollisuuden toimialalla, joskin vain hieman. Muilla toimialoilla työllisten määrässä on ollut suurta vaihtelua, eikä selvää trendiä yhteen suuntaan näytä olevan. Suurimmat vuosittaiset muutokset ovat tapahtuneet sähkö-, kaasu-, lämpö-, vesi-, viemäri- ja jätevesihuollossa sekä yrityksissä, joiden toimialaa ei tunneta.

Kuvio 22 Työllisyysaste ikäryhmittäin vuosina 2010–2016, vuosikeskiarvo. (Tilastokeskus, työvoimatutkimus)

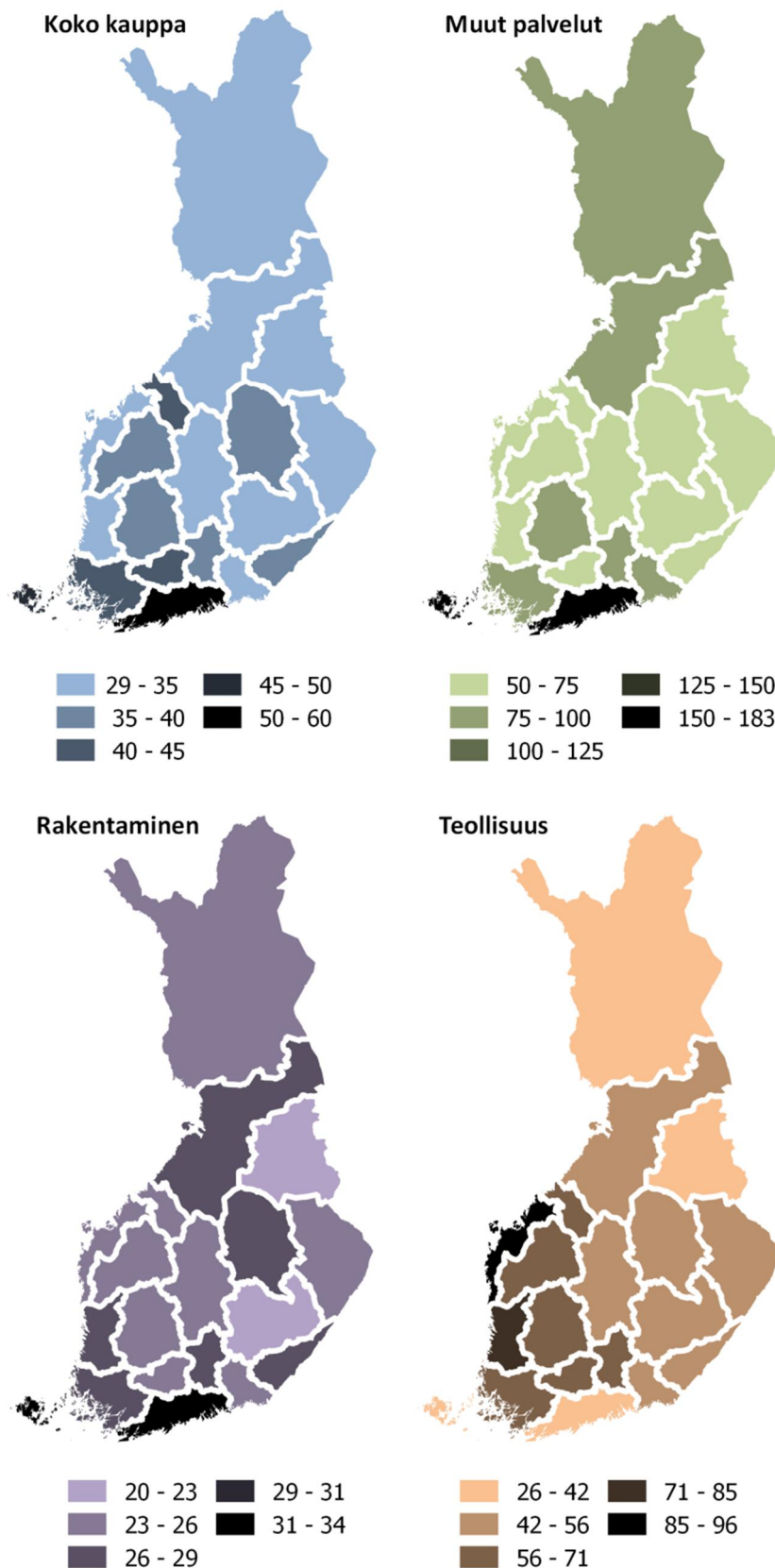

Nuorimmat työkäiset (15–24-vuotiaat) erottuvat työttömyysasteen tapaan muista ryhmistä myös alhaisemmalla työllisyysasteella: vain 40 % ikäryhmän työvoimasta on työllisiä (kuvio 22). Seuraavaksi alhaisin työllisyysaste on vanhimmassa tarkastellussa ikäryhmässä, 55–64-vuotiaissa, jossa se on kivunnut 2010-luvulla muutaman prosenttiyksikön korkeammalle, reiluun 60 %:iin. Muissa ikäryhmissä työllisyysaste on verrattain korkea: 25–34-vuotiailla noin 75 % ja 35–44- sekä 45–54-vuotiailla reilu 80 %.

Neljän päätoimialan yritysten henkilöstöjen asukkaisiin suhteutetussa määrässä on suurta vaihtelua maakuntien välillä (kuvio 23). Kaupan ja palveluiden päätoimialoilla henkilöstömäärä on per asukas selvästi korkein Uudellamaalla. Rakentamisen päätoimialan henkilöstö on selvästi tasaisemmin jakautunut ympäri maata. Teollisuudessa henkilöstömäärä suhteessa väestöön on selvästi suurin läntisessä Suomessa. Kainuu luokituu maakunnista ainoana kaikilla näillä neljällä päätoimialalla kategoriaan, jossa henkilöstöä näillä toimialoilla on asukkaisiin suhteutettuna vähiten.

Kuvio 23

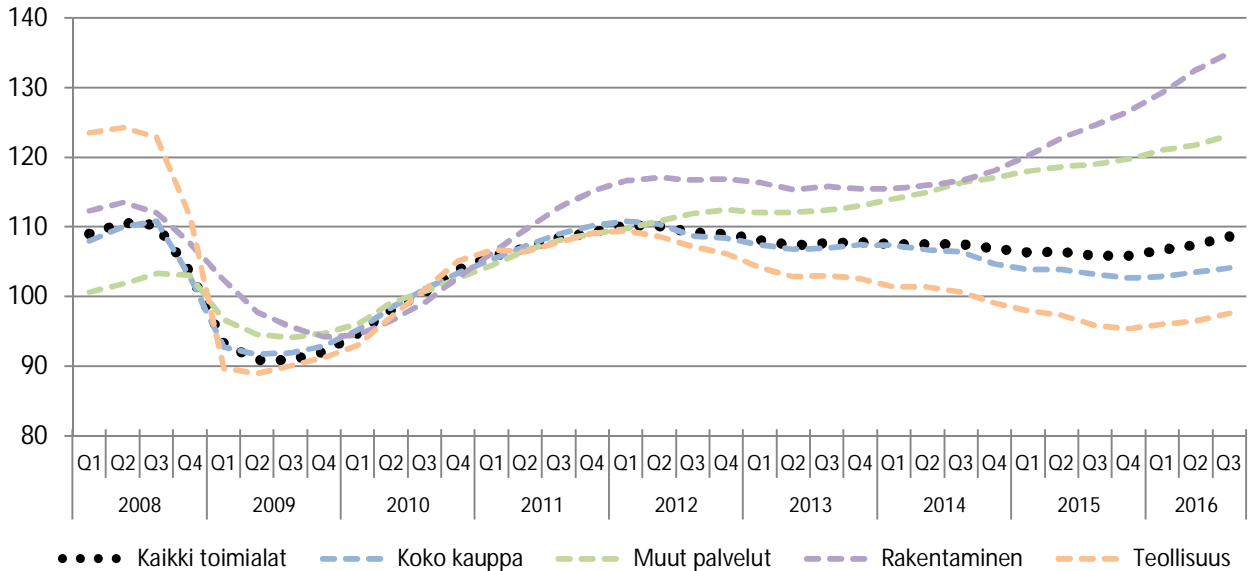
Yritysten henkilöstömäärä muutamilla päätoimialoilla per 1000 asukasta maakunnittain vuonna 2015. (Tilastokeskus, yritystietopalvelu. Käytetyt tilastoluokat: G (koko kauppa), HIJLMNRS (muut palvelut), F (rakentaminen) ja C (teollisuus))

4 Yritystoiminta

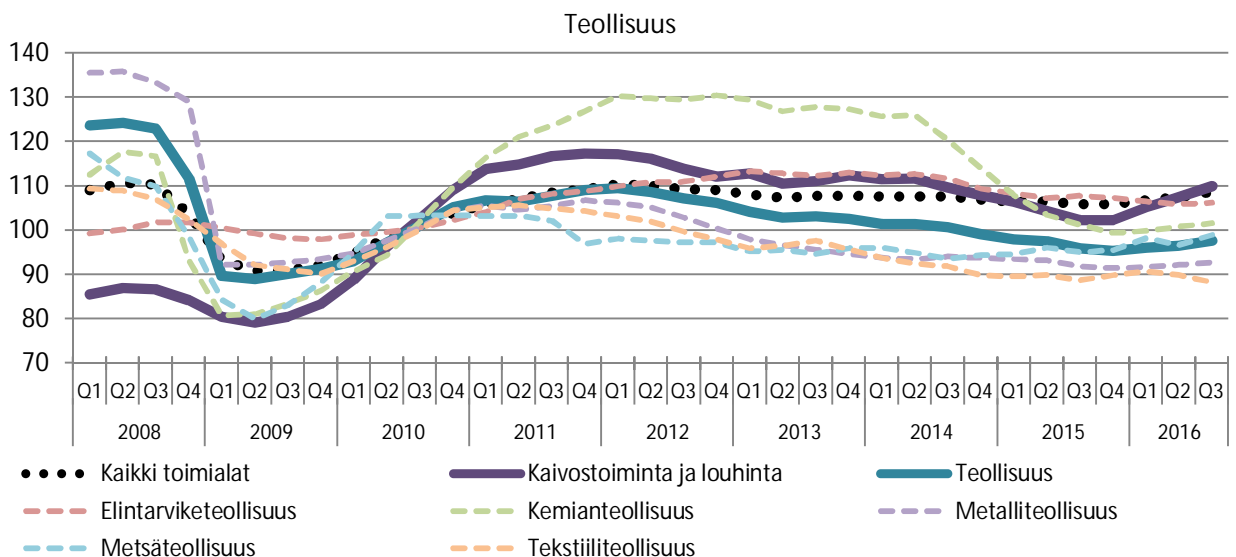
4.1 Yritysten liikevaihto

Kuvio 24 Koko maan päätoimialojen liikevaihtojen suhdannekehitys vuosineljänneksittäin vuosina 2008–2016, 2010=100. (Tilastokeskus, yritystilastot. Käytetyt tilastoluokat: G (koko kauppa), HIJLMNRS (muut palvelut), F (rakentaminen) ja C (teollisuus).)

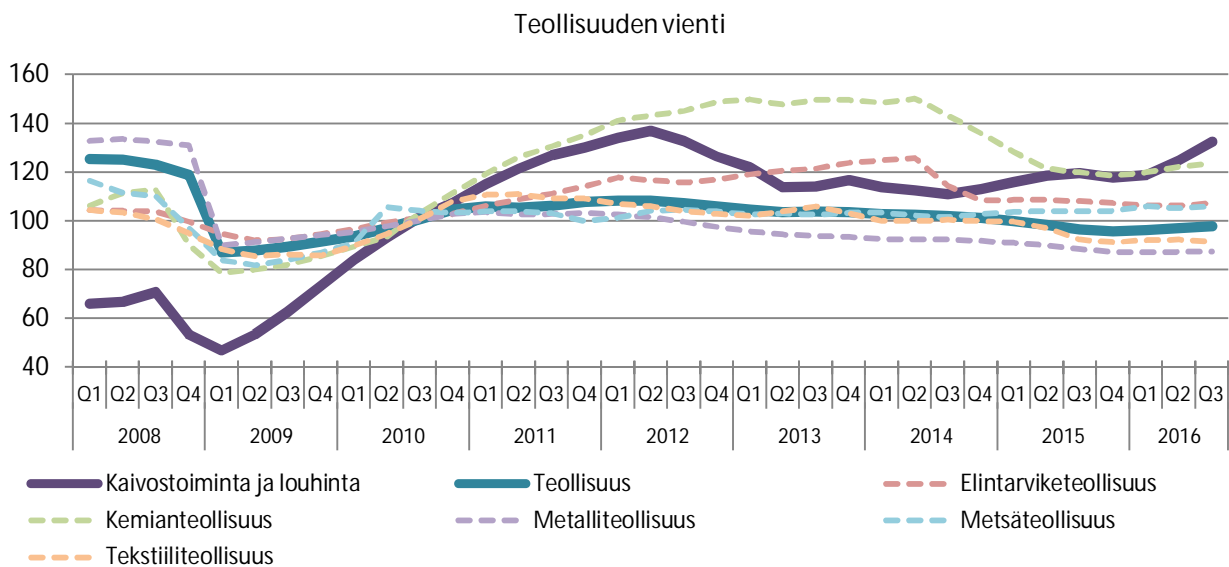
Yritysten kaikkien toimialojen kokonaisliikevaihto kasvoi vuosien 2008-2009 sukelluksen jälkeen vuoden 2012 alkuun, jonka jälkeen liikevaihto väheni hitaasti lähtien kuitenkin uudelleen hienoiseen nousuun viime vuoden aikana (kuvio 24). Vuodesta 2012 alkoi myös eri toimialojen liikevaihdon kehityskulun selvä hajaantuminen. Suurin lasku tapahtui teollisuuden liikevaihdossa, joka kerkesi laskea uudestaan vuoden 2010 lukemiin. Toiseksi heikointa kehitys on ollut kaupan alalla, joka kuitenkin on pysynyt vuoden 2010 tasoa koko ajan hieman korkeammalla. Kummatkin toimialat kasvattivat kuitenkin liikevaihtoaan viime vuoden aikana. Selvää kasvua liikevaihdossa on ollut sekä palvelun että rakentamisen toimialoilla, joilla liikevaihto on noussut jo selvästi korkeammaksi kuin mitä se oli ennen vuoden 2008 taantumaa.

Kuvio 25 Teollisuuden koko maan pääluokkien ja eräiden alaluokkien liikevaihtojen suhdannekehitys vuosineljänneksittäin vuosina 2008–2016, 2010=100. (Tilastokeskus, asiakaskohtainen suhdannepalvelu)

Teollisuuden pääluokista kaivostoiminnan ja louhinnan liikevaihtoon taantuma ei vaikuttanut niin voimakkaasti kuin moniin muihin, vaan lasku taantumana aikana oli paljon maltillisempi kuin esimerkiksi teollisuuden pääluokalla (kuviot 25). Kaivostoiminnan ja louhinnan liikevaihto nousi vuoden 2010 aikana kaikkien toimialojen keskiarvoa voimakkaammin, mutta hiipui sen jälkeen kuitenkin kokonaisliikevaihtoon kehitysuran tuntumaan. Teollisuuden pääluokka puolestaan sukelsi taantumana aikana kaikkien toimialojen kehitystä voimakkaammin. Tämän jälkeen se myötäili kaikkien toimialojen kehitysuraa, erkauteen kuitenkin vuoden 2012 alussa tämän kehityskulusta painuen lopulta matalampiin lukemiin kuin vuonna 2010. Alaluokista kemianteollisuuden liikevaihto kasvoi vahvasti vuoden 2008 lopun taantumasta aina vuoteen 2012, mutta myös sen lukemat ovat palanneet vuoden 2010 tasolle. Muut teollisuuden alaluokat ovat seuranneet pitkälti pääluokan kokonaisliikevaihtoa, elintarviketeollisuuden pysyessä niistä kuitenkin ainoana vuoden 2010 tasoa korkeammalla. Vuoden 2016 aikana liikevaihto on kääntynyt useassa luokassa uudelleen nousuun. Ainoastaan elintarviketeollisuudessa luvut ovat pysyneet suunnilleen samoina ja tekstiiliteollisuudessa laskeneet hieman.

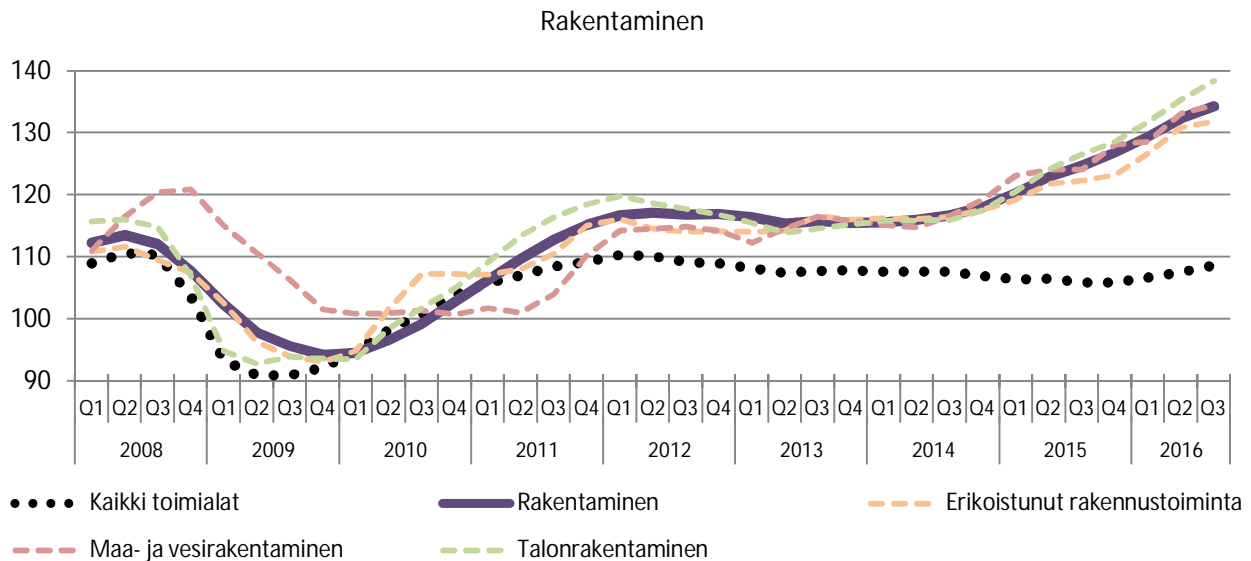
Kuvio 26 Teollisuuden koko maan pääluokkien ja eräiden alaluokkien vientiliikevaihtojen kehitys vuosineljänneksittäin vuosina 2008–2016, 2010=100. (Tilastokeskus, yritystilastot)

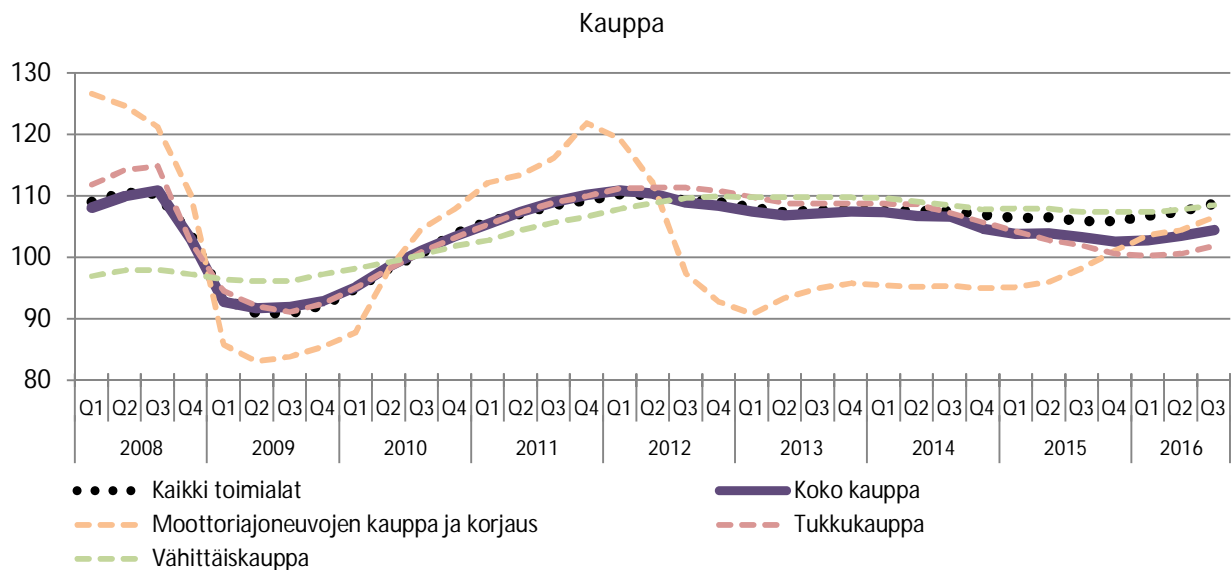
Teollisuuden pääluokan viennissä ei ole tapahtunut suuria muutoksia vuonna 2008 alkaneen taantumana jälkeen (kuviot 26). Kaivostoiminnan ja louhinnan vienti puolestaan nousi voimakkaasti vuoden 2009 alusta aina vuoden 2012 asti. Sen jälkeen viennissä tapahtui noin vuoden ajan laskua, jonka jälkeen vienti on ollut uudestaan enimmäkseen hienoisessa nousussa. Kuten liikevaihto, myös kemianteollisuuden vienti kasvoi hidastuvalla tahdilla vuodesta 2010 eteenpäin, kääntyen kuitenkin lopulta laskuun vuoden 2014 alkupuoliskolla. Lasku on kuitenkin pysähtynyt ja kääntynyt jo hienoiseen nousuun. Muiden alaluokkien vientiliikevaihtojen kehitys on seurannut pitkälti teollisuuden pääluokan kehitystä: ainoastaan elintarviketeollisuuden viennissä tapahtui muita suurempaa kasvua vuosien 2011 lopun ja 2014 alun välillä, taantuen kuitenkin tämän jälkeen muiden tapaan lähelle vuoden 2010 lukuja.

Rakentamisen toimialan liikevaihto on vuoden 2008 taantumana jälkeen kasvanut selvästi kaikkien toimialojen keskimääräistä kehityskulkua voimakkaammin (kuviot 27). Taantumana jälkeen liikevaihto kasvoi vuoden 2012 alkuun saakka, jonka jälkeen se oli pysähdyksissä vuoden 2014 loppuun, jolloin liikevaihto alkoi kasvamaan uudelleen. Eri alaluokkien kehitykset rakennusalaalla ovat taantumana alun jälkeisen kasvuvaiheen jälkeen pitkälti ottaneet saman kasvun-uran kuin rakentamisen pääluokka.

Kuvio 27 Rakentamisen koko maan pääluokan ja eräiden alaluokkien liikevaihtojen suhdannekehitys vuosineljänneksittäin vuosina 2008–2016, 2010=100. (Tilastokeskus, yritystilastot)

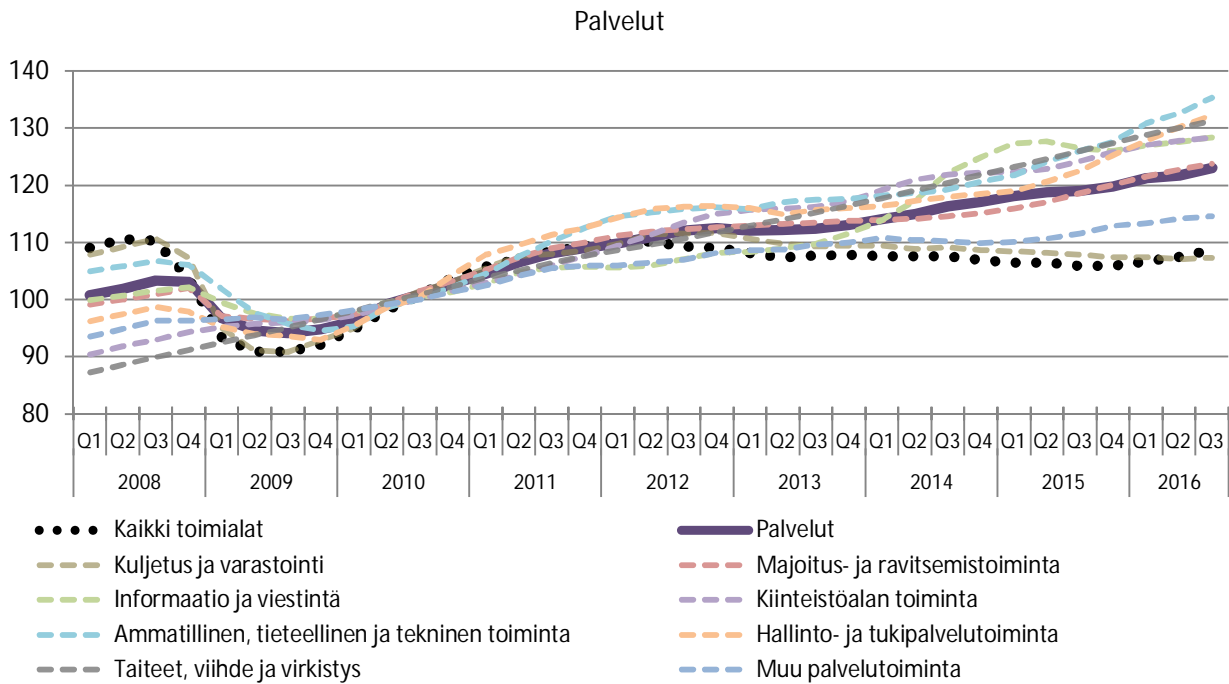

Kuvio 28 Kaupan koko maan pääluokan ja eräiden alaluokkien liikevaihtojen suhdannekehitys vuosineljänneksittäin vuosina 2008–2016, 2010=100. (Tilastokeskus, yritystilastot)

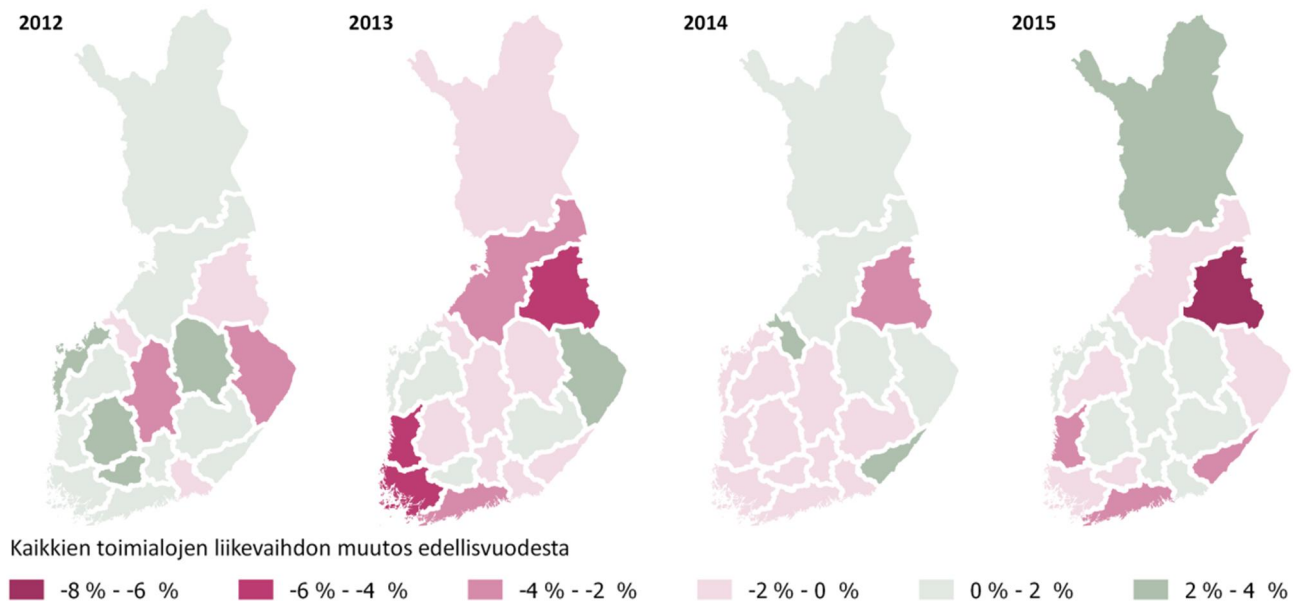
Kaupan kokonaisliikevaihdon kehitys on seurannut yleistä liikevaihtokehitystä lähes täysin koko tarkastelujakson ajan eli vuodesta 2008 lähtien (kuvio 28). Ainoastaan kahden viime vuoden aikana liikevaihto on jäänyt kaikkien toimialojen keskiarvoa hieman matalammaksi, mutta kehitys kääntyi silti viime vuonna keskiarvoisen kehityksen tapaan uudestaan nousuun. Tukku- sekä vähittäiskaupan liikevaihto on seurannut pitkälti keskiarvoista kehitystä koko 2010-luvun, kun taas moottoriajoneuvojen kaupan ja korjauksen alaluokassa on tapahtunut suurta vaihtelua, vaikkakin nyt tilanne on muiden luokkien tuntu-massa. Tukkukaupan liikevaihto on ollut vähittäiskauppaa hieman jyrkemmässä, mutta silti suhteellisen loivassa laskussa vuoden 2014 puolestävälisestä lähtien, kääntyen kuitenkin viime vuoden aikana jälleen kasvuun muiden luokkien tapaan.

Kuvio 29 Palveluiden koko maan pääluokan ja eräiden alaluokkien liikevaihtojen suhdannekehitys vuosineljänneksittäin vuosina 2008–2016, 2010=100. (Tilastokeskus, yritystilastot)

Palveluiden keskimääräinen liikevaihto on kasvanut suhteellisen tasaisesti vuosien 2008–2009 pahimman taantumajakson jälkeen (kuvio 29). Kehitys seurasi vuoden 2012 alkupuoliskoon asti kaikkien toimialojen keskimääräistä liikevaihdon kehitystä, jonka jälkeen se jatkoi kasvua suunnilleen samalla tahdilla kaikkien toimialojen keskimääräisen liikevaihdon painuessa hienoiseen laskuun. Kehitys kuljetuksen ja varastoinnin sekä muun palvelutoiminnan alaluokissa on kuitenkin pysähtynyt juuri tästä ajankohdasta lähtien, kun taas muiden alaluokkien liikevaihdot ovat jatkaneet kasvu-urallaan.

Kuvio 30 Kaikkien toimialojen kokonaisliikevaihdon vuosittaiset muutokset edellisvuodesta maakunnittain vuosina 2012–2015. (Tilastokeskus, yritystilastot. Käytetyt tilastoluokat: A-X (kaikki toimialat).)

Kuvio 31

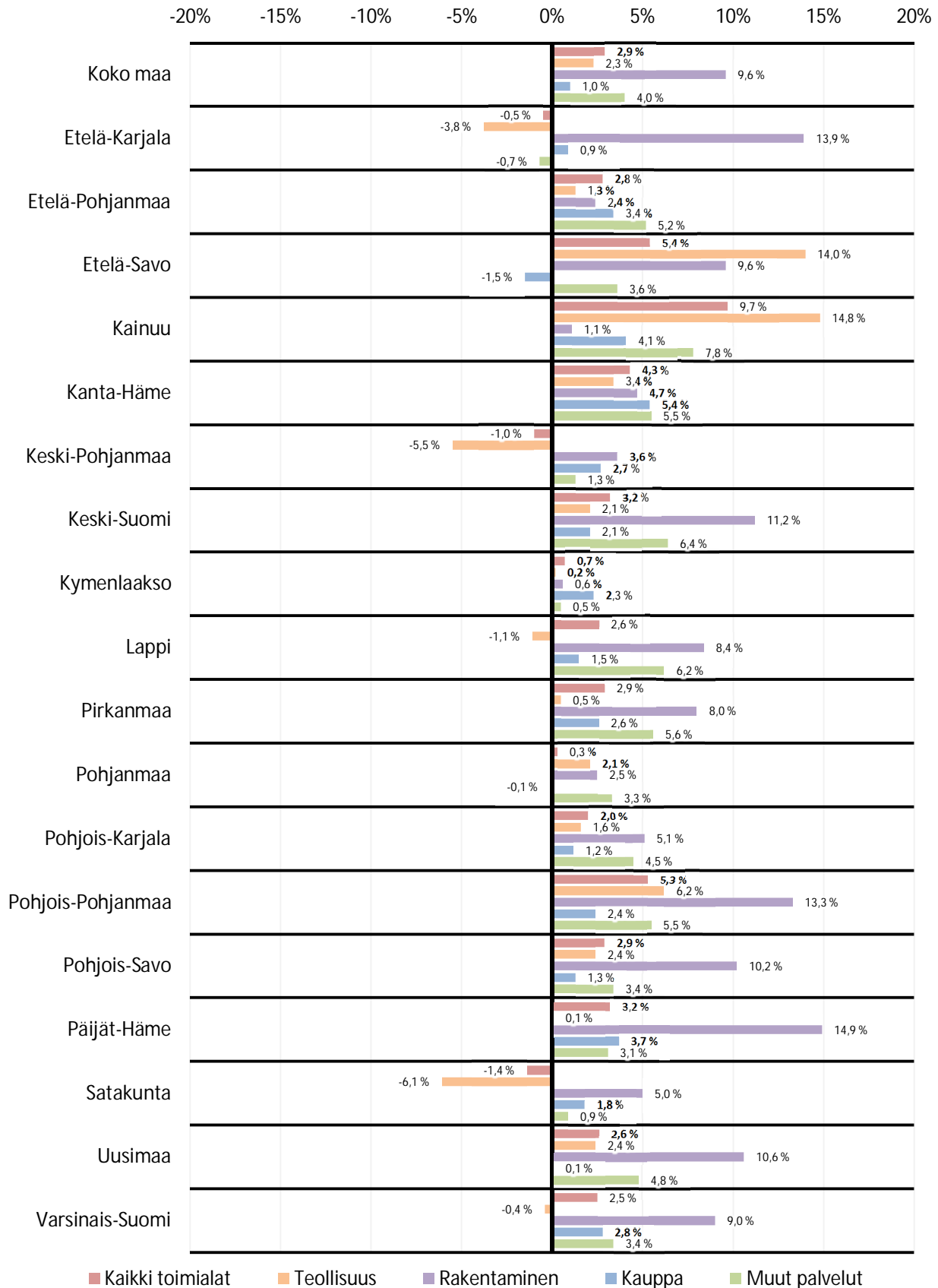
Päätoimialojen liikevaihdon vuosittaiset muutokset edellisvuodesta maakunnittain vuosina 2012–2015. (Tilastokeskus, yritystilastot. Käytetyt tilastoluokat: G (koko kauppa), HIJLMNRS (muut palvelut), F (rakentaminen) ja C (teollisuus).)

Kuvio 32

Päätoimialojen liikevaihdon vuosimuutos vuodentakaiseen verrattuna maakunnittain vuoden 2016 kolmantena vuosineljänneksenä. (Tilastokeskus, yritystilastot. Käytetyt tilastoluokat: G (koko kauppa), HIJLMNRS (muut palvelut), F (rakentaminen) ja C (teollisuus).)

Kokonaisliikevaihto kehittyi kaikkien maakuntien näkökulmasta parhaiten vuosien 2011 ja 2012 välillä, ja heikoiten heti seuraavalla tarkasteluvälillä eli vuodesta 2012 vuoteen 2013 (kuvio 30). Kokonaisliikevaihto ei ole kasvanut jokaisella vertailuvälillä yhdessäkään maakunnassa, mutta sen sijaan se on laskenut joka vuosi Kainuussa lukuun ottamatta viimeisintä vuosien 2015 ja 2016 vuosien kolmansien neljänneksien tarkasteluväliä kuviossa 32.

Päätoimialojen liikevaihtojen kehityksestä maakunnittain löytyy myös selviä eroja niin toimialoja kuin alueita tarkasteltaessa (kuvio 31). Päätoimialoista kaupan liikevaihto on enimmäkseen laskenut vuosia 2012–2015 edellisvuosiin verratessa, mutta lasku ei ole ollut erityisen voimakasta (kuvio 32). Viimeisellä tarkasteluvälillä lasku on kääntynyt jo nousuksi. Kanta-Häme on maakunnista ainoa, jossa kaupan liikevaihto on kasvanut jokaisella tarkasteluvälillä. Palveluiden liikevaihto on puolestaan ollut lähes kauttaaltaan kasvussa. Vaikka kasvu onkin ollut enimmäkseen maltillista, eivät muutamat muutokset toiseen suuntaan ole olleet voimakkaita. Rakentamisen ja teollisuuden toimialoilla osa muutoksista on ollut selvästi edellä mainittuja voimakkaampia – rakentamisessa pääosin liikevaihdon kasvun ja teollisuudessa lähinnä liikevaihdon vähenemisen suuntaan. Rakentamisen toimialalla keski-Suomen maakuntien kehitys on ollut koko tarkastelujaksolla positiivisinta; Viimeisillä tarkasteluväleillä liikevaihto on kuitenkin kasvanut Kymenlaaksoa lukuun ottamatta kaikissa maakunnissa. Teollisuudessa yksikään maakunta ei ole selvittänyt liikevaihdon laskulta jollakin tarkasteluvälillä. Liikevaihto on laskenut niin Keski-Suomessa, Etelä-Pohjanmaalla kuin Varsinais-Suomessakin kuvion 32 viimeisintä tarkasteluväliä lukuun ottamatta jokaisella tarkasteluvälillä, ja näiden lisäksi Satakunnassa jokaisella, myös viimeisimmällä tarkasteluvälillä.

Viimeisimmät tilastoidut muutokset päätoimialojen maakunnittaisessa liikevaihdossa ovat nähtävissä kuviossa 32. Muutosta on tapahtunut lähes pelkästään positiiviseen suuntaan. Selvässä laskussa on ollut vain muutaman maakunnan teollisuuden liikevaihto. Voimakkainta kaikkien toimialojen kokonaisliikevaihdon muutos on ollut Kainuussa, jossa liikevaihto kasvoi vuoden takaiseen verraten lähes 10 %. Toimialoista selvintä kasvua on tapahtunut rakentamisen toimialalla, jolla reilusti yli puolessa maakuntia on tapahtunut yli 5 %:n kasvua (koko maan ka. 9,6 %). Voimakkaimmat toimialakohtaiset kasvut ovat tapahtuneet rakentamisen toimialalla Päijät-Hämeessä (14,9 %), Etelä-Karjalassa (13,9 %) ja Pohjois-Pohjanmaalla (13,3 %) sekä teollisuuden toimialalla Kainuussa (14,8 %) ja Etelä-Savossa (14 %). Suurimmat liikevaihdon laskut ovat tapahtuneet teollisuuden toimialalla, jossa liikevaihto on laskenut merkittävimmin Satakunnassa (-6,1 %), Keski-Pohjanmaalla (-5,5 %) ja Etelä-Karjalassa (-3,8 %).

Valtaosa Suomen yrityksistä on Tilastokeskuksen mukaan pienyrityksiä eli yrityksiä, joiden henkilöstömäärä on alle 10 henkilöä, vuosiliikevaihto alle 2 miljoonaa euroa ja palkkasumma alle miljoona euroa vuodessa. Pienyritysten liikevaihto kaikkien toimialojen keskiarvona on vuoden 2014 pääasiallisen laskun jälkeen lähtenyt kasvuun lähes jokaisessa maakunnassa vuoden 2016 puoleen väliin mennessä (taulukko 8). Niin teollisuuden (taulukko 9), rakentamisen (taulukko 10), kuin kaupankin (taulukko 11) toimialoilla kehitys on ollut samansuuntaista. Ainoastaan palveluiden kohdalla kasvua on pääsääntöisesti tapahtunut myös jo vuosien 2014 ja 2015 aikana (taulukko 12). Alueellisesti tarkasteltuna kehitys on ollut heikointa Etelä-Karjalassa sekä Kymenlaaksossa. Kehityskulut ovat olleet positiivisimmat Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa, Lapissa, Pohjois-Pohjanmaalla, Pirkanmaalla ja Keski-Suomessa.

Taulukko 8 Pienyritysten liikevaihdon muutos (%) kaikilla toimialoilla maakunnittain ja vuosineljänneksittäin vuosina 2014–2016. (Tilastokeskus, asiakaskohtainen suhdannepalvelu. Käytetyt tilastoluokat: A-X)

KAIKKI TOIMIALAT	2014				2015				2016		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Ahvenanmaa	2,1	-2,6	-1,3	3,2	6,8	6,8	4,5	4,9	0,1	1,0	3,1
Etelä-Karjala	0,7	-1,0	-4,5	-6,1	-4,8	-5,2	-3,9	-1,9	-3,2	2,7	1,8
Etelä-Pohjanmaa	1,1	0,1	-0,9	-0,6	1,3	-3,1	-1,1	-0,1	-1,0	5,0	3,4
Etelä-Savo	0,2	-1,9	-1,8	-1,5	0,3	-0,2	0,5	0,8	-1,5	2,6	-1,7
Kainuu	1,0	-0,6	-4,6	-2,9	1,1	-0,9	1,6	3,0	-2,0	4,2	4,6
Kanta-Häme	2,1	-0,2	-1,2	-0,6	-0,7	-1,0	1,6	4,5	0,5	5,3	2,2
Keski-Pohjanmaa	1,8	-2,6	-2,5	-4,6	-0,3	1,0	1,2	1,0	-2,6	2,2	1,0
Keski-Suomi	1,5	-0,2	0,0	-0,3	0,9	1,5	4,3	5,2	3,9	6,8	3,6
Kymenlaakso	-1,8	-3,3	-3,4	-3,4	-2,2	-3,4	-1,3	-1,7	-1,4	3,3	1,4
Lappi	2,0	0,8	0,3	2,2	2,3	2,5	3,6	4,3	3,5	1,3	1,9
Pirkanmaa	2,2	1,0	-0,8	0,3	2,6	2,7	4,2	4,0	1,8	4,6	3,1
Pohjanmaa	3,0	0,1	-0,7	0,1	1,9	1,8	1,9	0,5	-2,1	-0,1	0,3
Pohjois-Karjala	-0,6	1,4	-1,1	1,1	2,4	-1,5	1,3	0,8	-1,7	2,4	0,0
Pohjois-Pohjanmaa	0,8	-0,7	0,7	-0,2	3,4	2,5	2,8	4,5	2,9	5,8	3,8
Pohjois-Savo	-0,3	-1,2	-1,5	-1,9	2,4	-1,1	0,8	1,8	-0,9	3,8	3,3
Päijät-Häme	0,7	-0,9	-1,5	-0,3	2,4	2,7	1,7	3,7	0,1	3,1	3,2
Satakunta	2,7	-0,5	-2,1	-0,7	-1,3	-0,1	1,1	0,9	1,9	2,7	-0,1
Uusimaa	0,6	0,3	0,4	1,5	3,6	3,2	4,5	5,7	2,6	5,5	5,7
Varsinais-Suomi	0,7	-0,8	-1,8	-1,3	1,6	2,2	3,6	6,4	3,9	5,7	4,5

Taulukko 9 Pienyritysten liikevaihdon muutos (%) teollisuuden toimialoilla maakunnittain ja vuosineljänneksittäin vuosina 2014–2016. (Tilastokeskus, asiakaskohtainen suhdannepalvelu. Käytetyt tilastoluokat: BCDE)

TEOLLISUUS	2014				2015				2016		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Ahvenanmaa	5,1	0,2	-10,5	-2,2	2,0	4,2	5,6	-2,1	-5,8	0,5	0,0
Etelä-Karjala	-7,2	-6,3	0,0	0,6	7,2	5,2	-1,8	-1,3	-1,7	2,8	3,2
Etelä-Pohjanmaa	0,2	-0,5	-0,5	-0,3	6,9	-1,4	-1,7	-2,5	-4,1	2,6	3,3
Etelä-Savo	-1,6	-4,1	3,4	5,7	3,9	4,6	0,2	3,6	1,6	4,1	2,8
Kainuu	-1,1	-1,9	-11,9	-2,4	-2,6	-1,3	2,5	-7,4	-0,4	9,9	22,9
Kanta-Häme	-3,6	-4,8	-3,8	-5,6	0,2	-1,8	-2,0	0,9	0,1	3,1	4,4
Keski-Pohjanmaa	0,2	-4,8	-3,5	-4,3	-0,1	4,3	5,9	-5,9	-2,3	-5,7	-2,0
Keski-Suomi	1,6	-0,7	4,1	2,7	0,4	3,9	4,1	2,2	3,9	5,8	1,2
Kymenlaakso	1,1	1,7	-4,9	4,4	3,9	-1,7	4,2	1,5	-1,0	5,1	7,6
Lappi	-2,3	-2,8	1,3	7,2	8,4	10,5	4,3	3,8	3,4	3,0	0,5
Pirkanmaa	0,0	-3,6	-5,1	1,0	-0,4	-0,7	0,3	-0,6	0,0	6,2	2,8
Pohjanmaa	6,8	1,9	-0,7	4,5	1,0	4,6	6,4	5,6	0,7	1,8	1,8
Pohjois-Karjala	-4,2	3,6	-0,1	2,9	1,9	-2,8	10,6	0,1	1,6	4,0	-5,3
Pohjois-Pohjanmaa	-1,2	-1,4	1,3	0,4	4,8	0,4	0,8	0,1	1,1	7,1	1,9
Pohjois-Savo	-0,7	1,2	1,5	-3,5	6,1	-1,7	-1,0	0,8	-1,7	7,3	7,1
Päijät-Häme	-3,0	-4,6	-5,0	-6,1	0,3	1,5	-6,6	4,1	-4,0	0,7	5,9
Satakunta	-0,3	-0,7	-1,7	1,2	-2,3	-1,1	0,5	0,4	4,7	2,4	-0,9
Uusimaa	0,8	-2,7	-4,2	-1,0	0,9	4,8	6,6	4,1	2,8	8,4	7,8
Varsinais-Suomi	4,9	-2,3	-4,7	-3,3	-1,7	-1,3	2,8	7,4	4,1	7,4	5,9

Taulukko 10 Pienyritysten liikevaihdon muutos (%) rakentamisen toimialalla maakunnittain ja vuosineljänneksittäin vuosina 2014–2016. (Tilastokeskus, asiakaskohtainen suhdannepalvelu. Käytetyt tilastoluokat: F)

RAKENTAMINEN	2014				2015				2016		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Ahvenanmaa	3,4	4,2	4,9	9,6	26,6	16,1	16,5	9,9	1,0	5,6	0,2
Etelä-Karjala	-1,1	0,1	-8,3	-2,8	-4,8	-8,1	-3,3	-7,4	-7,7	8,9	7,1
Etelä-Pohjanmaa	2,6	1,3	-0,8	-1,4	-4,1	-9,9	-3,5	2,1	-2,2	12,8	5,0
Etelä-Savo	6,3	1,1	-5,7	-0,1	-1,7	-4,3	-3,6	-7,1	-6,4	3,3	-1,5
Kainuu	-7,8	1,9	-1,2	4,7	18,2	-0,6	5,4	8,1	-10,7	11,7	1,9
Kanta-Häme	5,4	3,1	0,2	2,4	-1,8	-2,9	2,7	4,2	0,5	10,0	4,0
Keski-Pohjanmaa	5,8	-0,7	-3,3	-1,2	10,5	6,6	5,9	-1,4	-8,1	6,3	1,3
Keski-Suomi	4,6	1,1	-5,0	-0,5	-2,3	-0,1	10,0	7,7	6,3	13,3	4,0
Kymenlaakso	-3,1	-2,8	-3,6	-6,8	-5,7	-4,0	0,5	-0,7	0,7	8,2	3,5
Lappi	9,7	2,7	-3,1	2,0	-0,6	3,1	9,9	1,8	0,8	6,0	2,1
Pirkanmaa	6,4	4,9	-4,8	-3,5	-2,3	1,5	8,5	6,8	3,9	8,3	5,0
Pohjanmaa	2,8	2,7	0,2	-1,2	0,4	-2,3	-3,7	-3,1	-1,4	1,5	5,8
Pohjois-Karjala	-3,2	4,9	-4,4	-3,2	2,4	-4,7	0,3	1,3	-7,3	0,7	-2,1
Pohjois-Pohjanmaa	-1,4	-5,9	-1,5	-3,4	2,2	2,9	2,7	9,6	9,1	13,8	9,5
Pohjois-Savo	1,5	0,5	-6,4	-4,9	1,3	-4,7	2,2	2,4	0,2	8,7	9,7
Päijät-Häme	2,5	0,8	-2,7	-4,4	3,3	2,5	6,0	9,9	5,3	8,5	5,7
Satakunta	5,8	0,8	-4,7	0,7	-2,6	0,2	0,2	0,2	4,2	6,4	2,1
Uusimaa	-0,2	1,7	-2,3	-0,3	5,0	3,8	4,9	6,7	5,5	8,2	9,7
Varsinais-Suomi	-0,6	-1,5	-4,1	-1,9	-0,3	3,4	5,9	8,1	8,9	11,2	9,8

Taulukko 11 Pienyritysten liikevaihdon muutos (%) kaupan toimialalla maakunnittain ja vuosineljänneksittäin vuosina 2014–2016. (Tilastokeskus, asiakaskohtainen suhdannepalvelu. Käytetyt tilastoluokat: G)

KAUPPA	2014				2015				2016		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Ahvenanmaa	1,8	-3,3	-1,1	-1,8	-1,1	0,9	0,6	3,5	1,4	-0,5	-2,3
Etelä-Karjala	1,6	-1,8	-8,8	-10,1	-10,9	-9,6	-6,9	-7,5	-9,0	-2,5	-4,2
Etelä-Pohjanmaa	1,5	-1,3	-3,2	-2,7	-1,1	-4,1	-1,0	-0,2	-0,3	3,6	1,2
Etelä-Savo	-5,9	-5,2	-1,2	-3,4	1,1	-0,1	2,6	1,4	-4,2	4,2	-5,4
Kainuu	2,9	0,6	-4,2	-7,5	-3,5	-6,4	-0,8	3,6	-1,6	2,4	1,5
Kanta-Häme	0,7	-3,1	-2,5	-2,6	1,2	-0,1	1,3	9,7	0,9	6,7	1,3
Keski-Pohjanmaa	-1,2	-4,0	-6,9	-10,4	-8,2	-2,1	-4,8	2,6	-0,6	2,8	2,7
Keski-Suomi	1,1	-2,2	-0,4	-2,9	-1,4	1,3	0,9	2,7	2,5	3,3	2,1
Kymenlaakso	-8,4	-9,9	-7,1	-3,6	-0,3	0,3	-1,4	-0,3	-0,8	2,5	1,2
Lappi	-1,5	1,7	-1,0	-1,0	0,5	0,2	1,5	2,7	1,9	-1,0	0,4
Pirkanmaa	1,5	-1,6	-2,0	-1,9	0,8	3,4	4,0	4,0	0,5	4,2	0,9
Pohjanmaa	-2,5	-3,1	-3,3	-3,5	0,1	0,1	1,8	-1,8	-3,9	-2,0	0,0
Pohjois-Karjala	0,2	0,3	-1,1	1,0	-0,3	-1,8	-1,5	0,2	-2,8	2,6	-0,6
Pohjois-Pohjanmaa	1,2	-2,0	-1,2	-0,5	1,7	1,9	1,5	4,6	0,5	3,3	2,7
Pohjois-Savo	-2,2	-2,4	-0,5	0,1	2,4	-1,7	-2,6	0,3	-4,1	0,3	-2,1
Päijät-Häme	2,0	-0,1	1,8	1,9	1,5	2,2	1,5	1,5	-1,4	3,1	3,0
Satakunta	1,3	-3,4	-4,3	-3,4	-3,4	-2,1	0,1	0,1	-0,9	0,9	-0,4
Uusimaa	-1,0	-2,0	0,3	0,0	1,6	1,7	2,5	3,4	1,8	4,8	3,3
Varsinais-Suomi	-1,2	-3,4	-2,6	-4,5	0,8	0,5	2,6	6,4	2,0	4,0	1,3

Taulukko 12 Pienyritysten liikevaihdon muutos (%) palveluiden toimialoilla maakunnittain ja vuosineljänneksittäin vuosina 2014–2016. (Tilastokeskus, asiakaskohtainen suhdannepalvelu. Käytetyt tilastoluokat: HIJLMNRS)

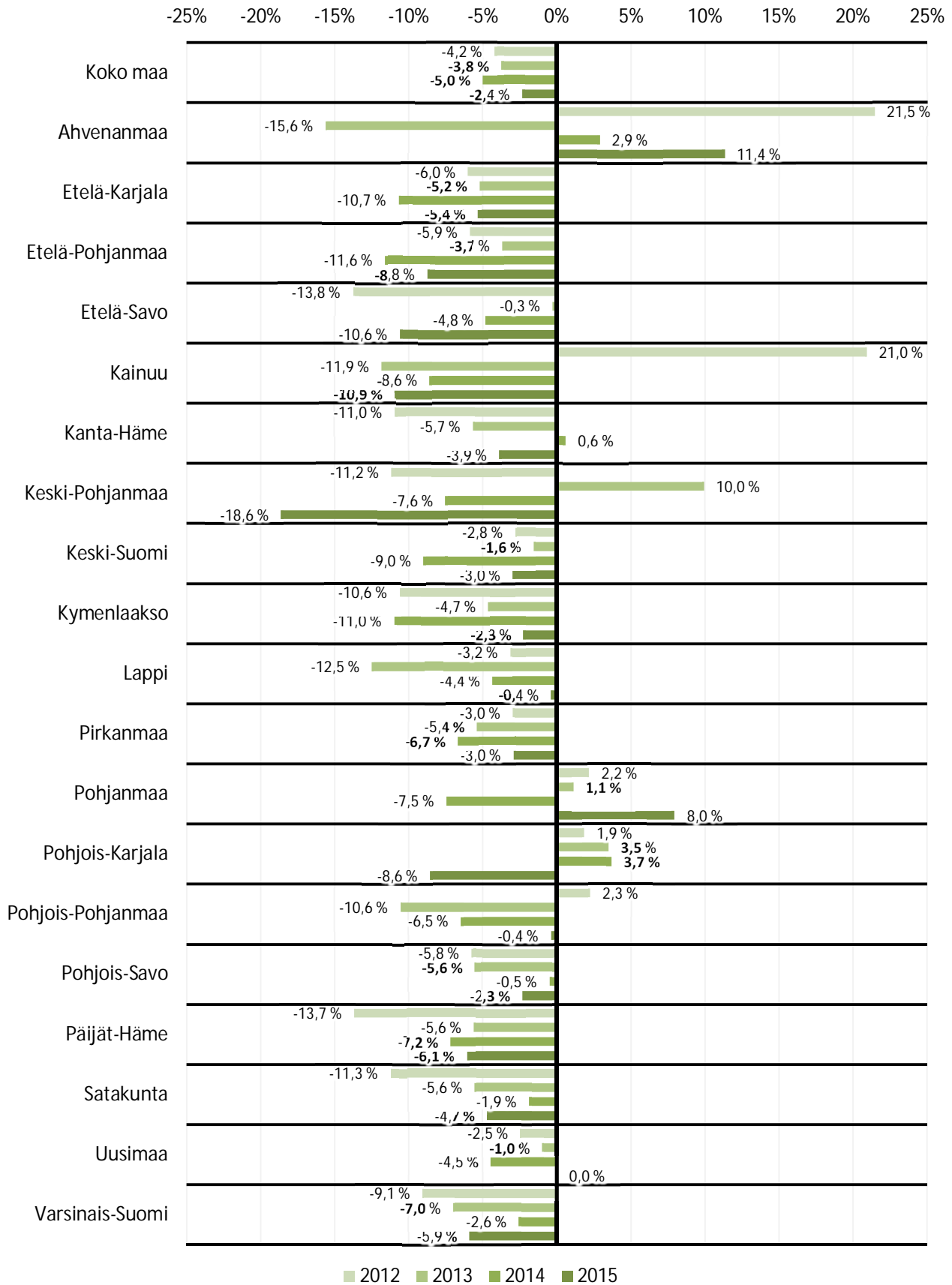
PALVELUT	2014				2015				2016		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3
Ahvenanmaa	0,9	-6,0	-2,0	5,4	5,4	7,7	2,0	4,9	0,2	-0,1	9,1
Etelä-Karjala	2,6	0,2	-1,8	-7,4	-4,4	-4,3	-3,2	3,1	0,5	2,7	1,9
Etelä-Pohjanmaa	0,6	0,9	0,5	1,3	2,9	0,5	0,6	0,0	0,7	3,3	3,9
Etelä-Savo	1,8	-0,4	-1,7	-3,4	-0,4	0,0	1,2	3,5	0,5	0,9	-0,9
Kainuu	3,1	-1,8	-4,5	-3,3	0,1	2,8	1,3	3,7	-0,2	1,3	3,2
Kanta-Häme	3,2	1,5	-0,4	0,7	-1,7	-0,5	2,1	2,8	0,4	3,1	1,3
Keski-Pohjanmaa	2,6	-1,7	0,7	-3,2	0,2	-0,6	0,7	4,0	-1,4	3,0	1,1
Keski-Suomi	0,4	0,5	1,9	0,2	3,5	1,8	3,3	6,0	3,7	6,0	4,7
Kymenlaakso	1,7	-0,8	-1,1	-3,6	-3,3	-5,5	-3,1	-3,6	-2,5	1,5	-0,9
Lappi	2,4	0,6	2,2	2,6	2,7	1,8	1,9	5,9	4,7	0,4	2,9
Pirkanmaa	2,0	2,5	2,8	2,7	5,9	3,8	3,7	4,4	2,2	3,1	3,6
Pohjanmaa	5,3	0,6	0,7	1,5	3,8	3,7	3,2	2,0	-2,1	-0,3	-2,3
Pohjois-Karjala	0,9	0,1	0,3	2,8	4,0	0,5	0,9	1,2	-0,3	2,5	2,9
Pohjois-Pohjanmaa	1,7	2,3	2,7	1,1	4,3	3,2	4,0	3,6	2,5	3,9	2,2
Pohjois-Savo	0,3	-1,7	-0,7	-1,3	1,9	0,7	2,7	2,7	0,7	3,0	2,7
Päijät-Häme	0,3	-0,9	-1,7	2,6	3,2	3,4	2,3	1,9	0,1	1,4	1,1
Satakunta	3,7	0,9	0,5	-0,4	0,8	1,3	2,5	2,0	1,6	2,1	-0,7
Uusimaa	1,5	1,3	1,8	2,8	4,3	3,6	5,1	6,5	2,2	4,8	5,3
Varsinais-Suomi	1,0	1,5	0,6	1,2	3,6	3,7	3,2	5,4	3,0	3,9	3,3

4.2 Yritykset ja yritysten suhdannenäkymät

Aloittaneiden yritysten määrä on edellisvuosiin verrattessa vähentynyt kokonaisuudessaan ja myös lähes kaikissa maakunnissa viimeisten vuosien aikana (kuvio 33). Merkittävämpää kasvua on tapahtunut ainoastaan Ahvenanmaalla ja Pohjanmaalla, sekä Pohjois-Karjalassa, jossa sielläkin pudotus vuonna 2015 vuoden 2014 lukuihin oli kohtalaisen suuri, 8,6 %. Suurimmat yksittäiset romahdukset määrissä ovat yleensä kompensoituneet toisen vertailuvälin suuremmalla kasvulla, ja näitä lukuun ottamatta lasku onkin ollut suhteellisen tasaista kauttaaltaan.

Konkurssien määrässä on tapahtunut melko paljon muutoksia viimeisten vuosien aikana. Selvää trendiä on vaikea löytää yhdestäkään maakunnasta, vaikka yksittäisten vuosien välillä on ollut suuriakin eroja. Vaikka suhteellisesti suuria yksittäisiä lisäyksiä konkurssien vuosittaisissa määrissä on esiintynyt useammassa maakunnassa, on konkurssien määrä keskimäärin ollut kuitenkin vähenemään päin. Suurimpien muutosten kohdalla konkurssiin joutuneiden yritysten absoluuttiset lukumäärät ovat olleet joka tapauksessa melko pieniä.

Kuvio 33 Aloittaneiden yritysten määrän muutos edellisvuoteen verrattuna maakunnittain vuosina 2012–2015. (Tilastokeskus)

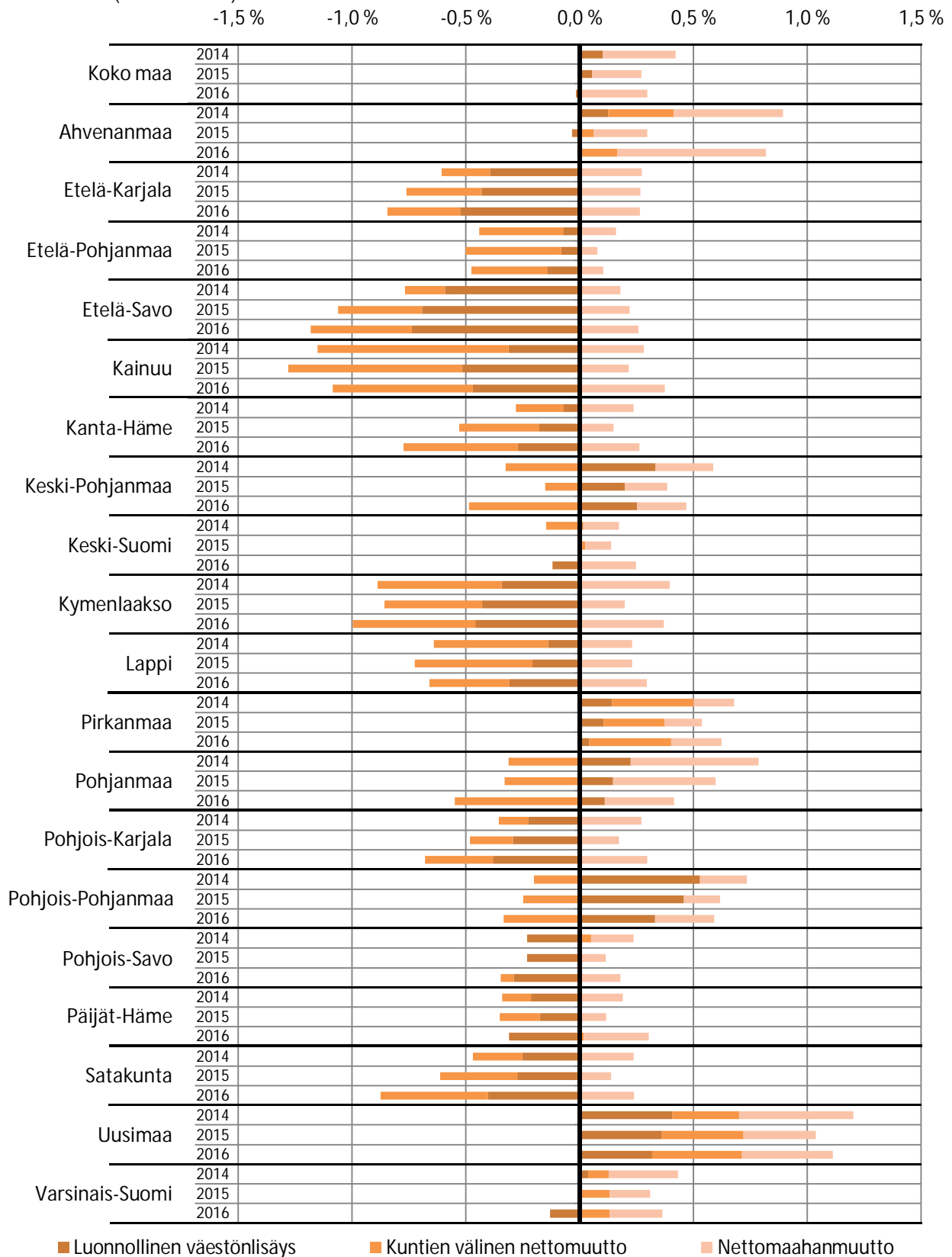
Taulukko 13 Pk-yritysten suhdannenäkymät osatekijöittäin tammikuussa 2017 seuraavan 12 kuukauden ajalle. (Suomen Yrittäjät / Finnvera Oyj / Työ- ja elinkeinoministeriö, Pk-yritysbarometri)

	Yleiset suhdannenäkymät	Liikevaihto	Henkilökunnan määrä	Investointien arvo	Vientiyritysten odotukset viennin arvosta	Tuontiyritysten odotukset tuonnin arvosta	Tuotantokustannukset	Kannattavuus	Vakavaraisuus	Innovaatiot, tuotanto ja tuotteiden kehitys
Koko maa	35	39	17	4	57	39	32	25	30	27
Etelä-Karjala	26	31	9	1	20	44	32	18	21	14
Etelä-Pohjanmaa	23	27	7	0	62	12	31	15	21	24
Etelä-Savo	31	46	11	5	83	67	38	24	31	19
Helsinki	42	44	20	9	59	42	30	33	37	39
Kainuu	28	38	12	-2	42	29	31	25	23	14
Kanta-Häme	29	35	6	-2	52	55	34	21	29	25
Keski-Pohjanmaa	23	26	5	-14	58	23	24	13	28	16
Keski-Suomi	32	34	18	0	36	38	28	20	34	24
Kymenlaakso	29	38	14	-4	49	33	40	20	21	20
Lappi	46	47	20	5	52	19	37	26	29	28
Pirkanmaa	36	44	19	4	72	41	31	26	30	21
Pohjanmaa	19	23	7	-6	62	15	28	16	20	27
Pohjois-Karjala	28	30	12	4	40	24	31	24	27	25
Pohjois-Pohjanmaa	37	36	19	2	73	28	31	27	36	20
Pohjois-Savo	21	27	11	-7	51	38	32	19	21	19
Päijät-Häme	46	43	18	8	46	22	33	32	37	38
Pääkaupunkiseutu	44	49	30	15	60	35	30	34	41	30
Satakunta	36	36	13	-2	31	43	27	26	29	26
Uusimaa	36	42	13	0	50	45	36	23	24	30
Varsinais-Suomi	33	36	17	3	63	42	37	22	26	25

Yritysten kehitysnäkymissä ei Pk-yritysbarometrin mukaan näyttäisi olevan kovin suuria alueellisia eroja (taulukko 13). Yleiset suhdannenäkymät ovat jokaisessa maakunnassa positiiviset: heikoimmat ne ovat Pohjanmaalla, jossa saldoluku on sielläkin 19. Kategorioista vientiyritysten odotuksista viennin arvoon suuntautuu positiivisimmat näkymät, ja myös tuontiyritysten odotukset tuonnin arvosta erottuvat myös monilla alueilla positiivisesti. Heikoimmat näkymät kohdistuvat investointien arvoon, jolle barometrin kategorioista ainoana löytyy maakuntien pk-yrityksistä myös negatiivisia suhdannenäkymiä. Etenkin Keski-Pohjanmaalla odotukset ovat alhaalla (saldoluku -14). Epävarmuutta on havaittavissa jonkin verran myös henkilökunnan määrään kohdistuvissa odotuksissa, vaikkakin saldoluvut ovat kauttaaltaan positiivisen puolella.

5 Väestö ja muuttoliikkeet

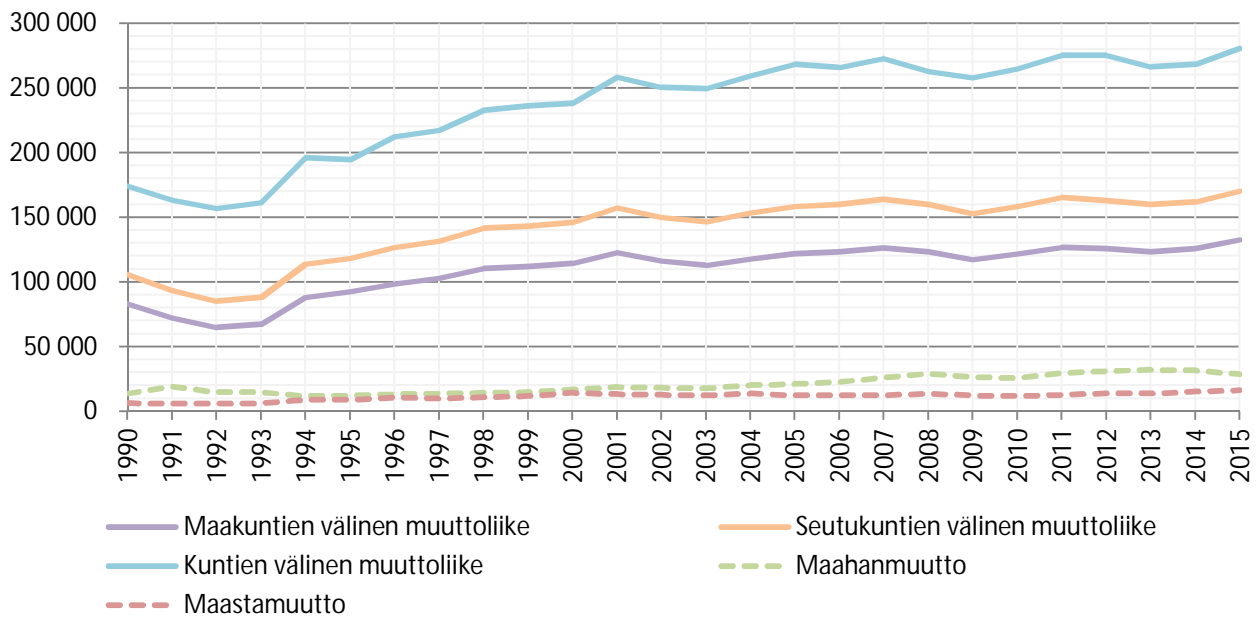
Kuvio 34 Väestömuutokset maakunnissa osatekijöittäin verrattuna edellisvuoteen vuosina 2014–2016. (Tilastokeskus)

Väestömuutoksissa on ollut selvää alueellista vaihtelua (kuvio 34). Suurimmat suhteelliset väestön vähenemiset ovat tapahtuneet Kainuussa ja Etelä-Savossa. Myös Etelä-Karjalassa, Kymenlaaksossa ja Lapissa väestö on vähentynyt selvästi. Suurinta suhteellinen väestönkasvu on ollut selvästi Uudellamaalla, mutta väestö on kasvanut myös Pirkanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla, Ahvenanmaalla sekä Varsinais-Suomessa. Luonnollista väestönlisäystä on tapahtunut ainoastaan muutamilla alueilla jokaisella tarkastelujakson vertailuvälillä: Keski-Pohjanmaalla, Pirkanmaalla, Pohjanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla sekä Uudellamaalla. Muissa maakunnissa väestö on tältä osin pääasiassa vähentynyt. Myös kuntien välinen nettomuutto on lisännyt väkimäärää pelkästään Ahvenanmaalla, Pirkanmaalla, Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa. Nettosiirtolaisuus on kuitenkin vähintään lieventänyt väkiluvun laskua myös niissä maakunnissa, joissa luonnollinen väestönkasvu tai maan sisäinen muutto on sitä muilta osin aiheuttanut, sillä mistään osasta maata ei tarkastelujakson aikana ole muuttanut ulkomaille enemmän asukkaita kuin maakuntaan on ollut maahanmuuttoa.

Kuvio 35 Alueiden välinen muuttoliike, maahanmuutto ja maastamuutto vuosina 1987–2015. (Tilastokeskus)

Muuttoliikkeet maan eri aluetasojen välillä osoittavat, että muuttoa on tapahtunut niin kuntien, seutukuntien, kuin maakuntienkin välillä kasvavissa määrin 1990-luvun alkupuoliskolta lähtien (kuvio 35). Useampi kuin joka toinen kuntien välisistä muutoista on tapahtunut seutukuntien sisällä. Seutukuntien välisissä muutoissa suurin osa muuttajista on muuttanut myös maakunnasta toiseen.

Maan sisäinen muutto on jo pitkään vaikuttanut maakuntien väestöihin hyvin kaksijakoisesti (taulukko 14). Vain harvassa maakunnassa on tapahtunut vuosittaisessa vertailussa sekä väestömäärän kasvua että vähenemistä vuosituhannen vaihteesta tähän päivään. Maakunnista suhteellisesti muuttovoittoisimpia ovat olleet pitkällä aikavälillä Ahvenanmaa, Kanta-Häme, Pirkanmaa, Uusimaa ja Varsinais-Suomi. Näistä Kanta-Hämeessä maan sisäisen muuttoliikkeen vaikutus väestöön on kuitenkin ollut negatiivinen vuodesta 2012 asti. Kuluvalla vuosikymmenellä suurinta muuttovoittoa on ollut suhteellisesti Ahvenanmaalla, Pirkanmaalla ja Uudellamaalla, kun suhteellinen muuttotappio taas puolestaan on ollut selvästi suurinta Kainuussa, Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Kymenlaakson, Lapin, Pohjanmaan ja Satakunnan väestömäärien vähentyessä suhteellisesti seuraavaksi eniten.

Taulukko 14 Maan sisäisen nettomuuton vaikutus väkilukuun (%) maakunnittain vuosina 2000–2015. (Tilastokeskus)

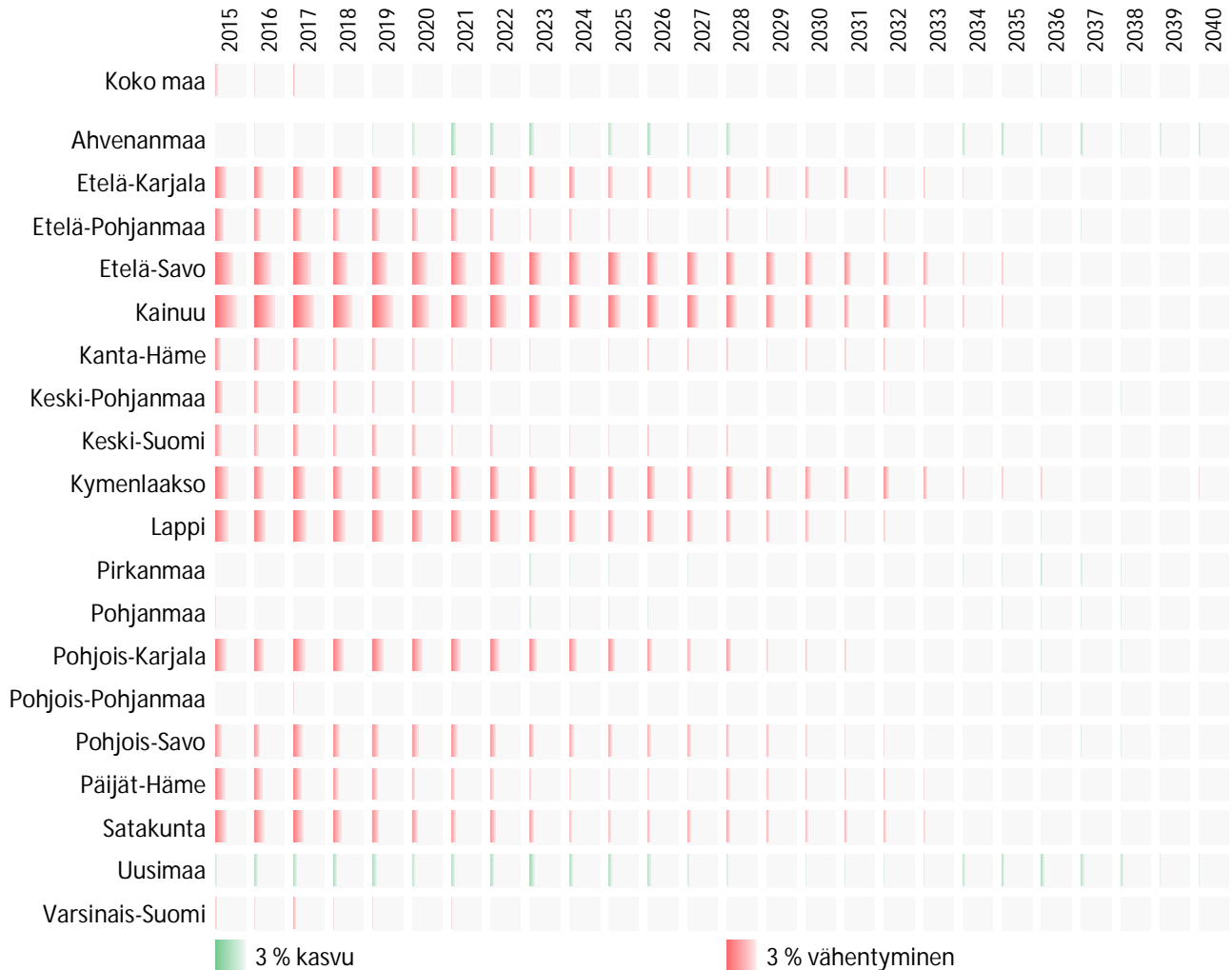
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ahvenanmaa	0,38	0,75	0,68	0,18	0,32	0,21	0,16	0,01	0,34	0,26	0,15	0,26	0,35	0,16	0,27	0,02
Etelä-Karjala	-0,16	-0,17	-0,12	-0,07	-0,23	-0,04	-0,20	-0,42	-0,28	-0,28	-0,31	-0,33	-0,16	-0,04	-0,21	-0,35
Etelä-Pohjanmaa	-0,60	-0,61	-0,30	-0,10	-0,03	-0,19	-0,17	-0,06	-0,33	-0,24	-0,18	-0,12	-0,15	-0,23	-0,37	-0,43
Etelä-Savo	-0,59	-0,53	-0,47	-0,32	-0,34	-0,28	-0,40	-0,77	-0,48	-0,29	-0,21	-0,35	-0,38	-0,24	-0,18	-0,37
Kainuu	-1,35	-1,40	-1,19	-0,79	-0,78	-0,92	-0,91	-0,80	-0,67	-0,60	-0,76	-0,85	-0,65	-0,90	-0,84	-0,80
Kanta-Häme	0,10	0,15	0,18	0,43	0,45	0,45	0,69	0,69	0,70	0,28	0,31	0,14	-0,14	-0,14	-0,21	-0,34
Keski-Pohjanmaa	-0,79	-0,94	-0,48	-0,50	-0,52	-0,17	-0,40	-0,21	-0,48	-0,40	-0,25	-0,35	-0,36	-0,42	-0,33	-0,18
Keski-Suomi	0,07	0,19	0,00	0,22	0,11	-0,07	-0,09	0,04	0,06	0,01	0,01	0,00	-0,01	-0,21	-0,14	0,03
Kymenlaakso	-0,40	-0,36	-0,12	-0,11	-0,10	-0,17	-0,44	-0,37	-0,54	-0,26	-0,21	-0,33	-0,25	-0,37	-0,56	-0,43
Lappi	-1,41	-1,39	-0,73	-0,45	-0,42	-0,55	-0,61	-0,50	-0,47	-0,43	-0,51	-0,40	-0,45	-0,44	-0,48	-0,54
Pirkanmaa	0,46	0,55	0,56	0,46	0,50	0,50	0,51	0,49	0,34	0,35	0,29	0,30	0,33	0,31	0,35	0,27
Pohjanmaa	-0,32	-0,33	-0,28	-0,23	-0,21	-0,36	-0,20	-0,20	-0,21	-0,13	-0,25	-0,10	-0,31	-0,36	-0,32	-0,35
Pohjois-Karjala	-0,47	-0,47	-0,53	-0,25	-0,25	-0,20	-0,52	-0,47	-0,38	-0,22	-0,07	-0,18	-0,18	-0,23	-0,13	-0,17
Pohjois-Pohjanmaa	0,18	0,07	-0,12	-0,16	0,03	-0,03	-0,13	-0,12	-0,12	-0,17	-0,14	-0,10	-0,15	-0,15	-0,21	-0,26
Pohjois-Savo	-0,62	-0,42	-0,22	-0,20	-0,17	-0,42	-0,26	-0,21	-0,23	-0,15	-0,16	-0,03	-0,01	0,04	0,05	-0,01
Päijät-Häme	-0,09	0,00	0,18	0,17	-0,06	-0,01	-0,06	0,30	0,21	0,13	0,19	0,15	0,04	-0,13	-0,14	-0,17
Satakunta	-0,66	-0,50	-0,29	-0,20	-0,25	-0,30	-0,36	-0,37	-0,30	-0,19	-0,13	-0,19	-0,16	-0,20	-0,21	-0,34
Uusimaa	0,57	0,42	0,21	0,05	0,07	0,13	0,21	0,19	0,21	0,16	0,12	0,14	0,20	0,27	0,30	0,37
Varsinais-Suomi	0,23	0,29	0,24	0,17	0,06	0,21	0,21	0,04	0,12	0,09	0,15	0,12	0,06	0,12	0,09	0,13

Taulukko 15 Nettosiirtolaisuuden vaikutus väkilukuun (%) maakunnittain vuosina 2000–2015. (Tilastokeskus)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ahvenanmaa	-0,12	-0,10	0,16	0,20	0,33	0,55	0,16	0,64	0,56	0,66	0,65	0,92	0,27	0,35	0,55	0,24
Etelä-Karjala	0,18	0,21	0,07	0,12	0,15	0,14	0,15	0,30	0,36	0,32	0,31	0,33	0,34	0,34	0,27	0,30
Etelä-Pohjanmaa	0,00	0,02	0,08	0,05	0,06	0,06	0,07	0,15	0,15	0,19	0,17	0,22	0,23	0,21	0,16	0,08
Etelä-Savo	0,07	0,05	0,07	0,10	0,14	0,14	0,17	0,17	0,16	0,14	0,15	0,19	0,26	0,20	0,18	0,24
Kainuu	0,10	0,09	0,19	0,17	0,32	0,21	0,18	0,33	0,24	0,24	0,26	0,28	0,28	0,35	0,29	0,25
Kanta-Häme	0,01	0,07	0,09	0,04	0,13	0,10	0,15	0,17	0,16	0,12	0,16	0,21	0,32	0,31	0,22	0,17
Keski-Pohjanmaa	0,06	0,07	-0,03	0,06	0,13	0,11	0,07	0,18	0,31	0,17	0,18	0,21	0,20	0,22	0,24	0,26
Keski-Suomi	0,05	0,07	0,05	0,05	0,14	0,12	0,10	0,16	0,19	0,16	0,12	0,17	0,19	0,16	0,15	0,12
Kymenlaakso	0,08	0,17	0,14	0,13	0,20	0,22	0,24	0,30	0,40	0,42	0,35	0,34	0,38	0,41	0,39	0,22
Lappi	-0,02	0,05	-0,04	0,01	0,13	0,16	0,17	0,21	0,28	0,30	0,34	0,31	0,29	0,35	0,21	0,24
Pirkanmaa	0,10	0,14	0,11	0,11	0,16	0,13	0,15	0,21	0,23	0,17	0,21	0,22	0,19	0,20	0,16	0,16
Pohjanmaa	0,04	0,15	0,11	0,16	0,27	0,31	0,32	0,41	0,58	0,46	0,42	0,56	0,41	0,60	0,54	0,48
Pohjois-Karjala	0,08	0,14	0,14	0,09	0,13	0,18	0,17	0,16	0,25	0,25	0,24	0,27	0,24	0,26	0,26	0,17
Pohjois-Pohjanmaa	0,03	0,04	0,03	0,06	0,09	0,10	0,09	0,13	0,12	0,20	0,15	0,19	0,17	0,23	0,19	0,18
Pohjois-Savo	0,01	0,05	0,02	0,06	0,07	0,05	0,10	0,12	0,14	0,13	0,15	0,21	0,24	0,19	0,18	0,13
Päijät-Häme	0,10	0,10	0,08	0,07	0,16	0,14	0,16	0,18	0,21	0,21	0,17	0,19	0,22	0,23	0,18	0,13
Satakunta	0,04	0,05	0,06	0,07	0,06	0,08	0,09	0,10	0,13	0,22	0,15	0,16	0,22	0,28	0,23	0,16
Uusimaa	0,03	0,15	0,16	0,18	0,10	0,26	0,31	0,41	0,45	0,41	0,36	0,47	0,50	0,49	0,44	0,31
Varsinais-Suomi	0,07	0,16	0,12	0,11	0,12	0,14	0,20	0,20	0,23	0,19	0,23	0,24	0,27	0,28	0,28	0,21

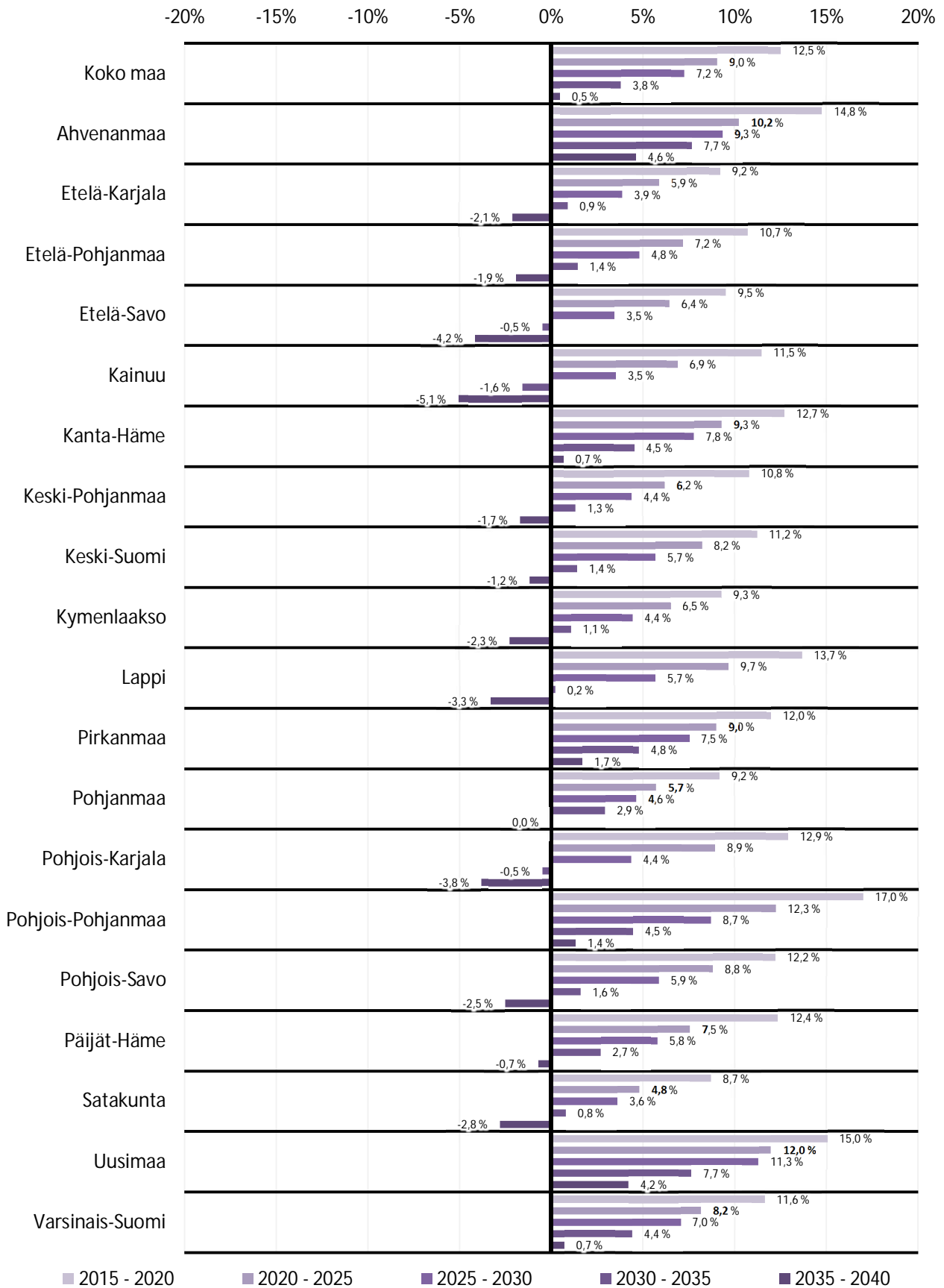
Nettosiirtolaisuus on käytännössä koko 2000-luvun osaltaan kasvattanut jokaisen maakunnan väestömäärää (taulukko 15). Ainoastaan Ahvenanmaalta, Keski-Pohjanmaalta sekä Lapista useampi on muuttanut ulkomaille yksittäisinä vuosina vuosien 2000–2002 ajanjaksolla. Muuttajien määrä suhteessa maakuntien väkilukuun on ollut koko tarkastelujakson ajan suhteellisen tasainen. Suurin suhteellinen vaikutus nettosiirtolaisuudella on ollut viime vuosien aikana Ahvenanmaalla, Etelä-Karjalassa, Kymenlaaksossa, Pohjanmaalla ja Uudellamaalla.

Kuvio 36 Työikäisen väestön (15–64-vuotiaiden) muutos vuosina 2015–2040. (Tilastokeskus)

Työikäisen väestön määrän arvioidaan laskevan seuraavan 15 vuoden aikana suurimmassa osassa maakuntia (kuvio 36). Näissä maakunnissa lasku pysähtyy pääosin vuoden 2030 tienoilla. Työikäisen väestön määrä tulee ennusteen mukaan kasvamaan tai pysymään suunnilleen ennallaan ainoastaan Ahvenanmaalla, Pirkanmaalla, Pohjanmaalla ja Pohjois-Pohjanmaalla, sekä Uudellamaalla, jossa pientä kasvua tulee tapahtumaan näillä näkymin joka vuosi. Suhteellisesti eniten työikäisen väestön määrä tulee ennusteen mukaan vähenemään Etelä-Savossa sekä Kainuussa, joissa vuosittaiset määrän vähentymiset ovat enimmillään reilua 2 %:a maakunnan työikäisestä väestömäärästä.

Kuvio 37 Yli 65-vuotiaiden ennustettu määrän muutos maakunnittain vuosijaksoilla 2015–2020, 2020–2025, 2025–2030, 2030–2035 ja 2035–2040. (Tilastokeskus)

Yli 65-vuotiaiden määrä tulee Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan kasvamaan kaikissa maakunnissa vielä noin 15 vuoden ajan (kuvio 37). Kasvu on kuitenkin voimakkainta lähivuosien aikana hidastuen hiljalleen. Suurimmat määrän muutokset tulevat näillä näkymin kohdistumaan Ahvenanmaalle, Pohjois-Pohjanmaalle sekä Uudellemaalle. Ahvenanmaalla ja Uudellamaalla yli 64-vuotiaiden määrä tulee ennusteen mukaan kasvamaan vielä 2030-luvun lopulla.

Taulukko 16 Vanhushuoltosuhteen (yli 64-vuotiaita per 100 15–64 vuotiasta) ennuste maakunnittain viiden vuoden välein vuosina 2015–2040. (Tilastokeskus)

	2015	2020	2025	2030	2035	2040
Koko maa	32,4	36,9	40,3	43,4	44,9	44,6
Ahvenanmaa	32,9	37,4	40,2	43,2	46,0	47,3
Etelä-Karjala	40,9	47,1	51,6	55,2	56,6	55,6
Etelä-Pohjanmaa	38,0	43,8	48,2	51,3	52,3	50,9
Etelä-Savo	46,7	55,6	63,5	69,2	70,8	68,0
Kainuu	41,8	51,6	59,4	65,1	65,7	62,7
Kanta-Häme	36,6	42,5	47,1	51,7	54,6	54,8
Keski-Pohjanmaa	35,3	40,2	43,0	45,1	45,7	44,6
Keski-Suomi	34,5	39,5	43,4	46,5	47,3	46,5
Kymenlaakso	41,5	48,0	53,5	58,1	60,2	59,4
Lappi	36,6	44,4	51,0	55,6	56,1	53,8
Pirkanmaa	31,9	35,7	38,4	41,0	42,6	42,8
Pohjanmaa	35,1	38,5	40,3	41,9	42,8	42,3
Pohjois-Karjala	37,9	45,5	52,0	55,6	55,6	53,1
Pohjois-Pohjanmaa	27,8	32,7	36,6	39,9	41,5	41,8
Pohjois-Savo	36,5	42,7	48,0	51,9	53,1	51,3
Päijät-Häme	39,2	45,8	50,2	54,2	56,4	55,9
Satakunta	41,0	46,8	50,5	53,6	54,8	53,2
Uusimaa	24,8	27,8	30,2	33,1	35,0	35,8
Varsinais-Suomi	34,4	39,0	42,3	45,5	47,7	47,8

Vanhushuoltosuhte tulee väestöennusteen toteutuessa kasvamaan seuraavan kahdenkymmenen vuoden aikana kaikissa maakunnissa (taulukko 16). Suurimmaksi se kasvaa ennustetulla kehityksellä Etelä-Savossa, jossa vuonna 2035 65-vuotiaita tai vanhempia arvioidaan olevan yli 70 sataa työikäistä kohti vuonna 2035. Myös Kainuussa ja Kymenlaaksossa huoltosuhte kasvaa näillä näkymin varsin suureksi. Selvästi pienimpänä suhteen oletetaan pysyvän Uudellamaalla.

Lähteet

Teksti

ETLA (2016). Suhdanne 1/2017.

Suomen Pankki (2017). Maaliskuun talouskatsaus 3/2017.

Valtiovarainministeriö (2016). Taloudellinen katsaus, talvi 2016.

Taulukot ja kuviot

PK-yritysbarometri – kevät 2017 (2017). Suomen Yrittäjät, Finnvera ja TEM.

Tilastokeskus

Asiakaskohtainen suhdannepalvelu
StatFin-tietokanta
Yritystietopalvelu

Työ- ja elinkeinoministeriö

Työnvälitystilastot

Lisäksi

Suhdanne-ennusteita käsittelevässä taulukossa lähteet ovat lueteltuna. Lähteinä on käytetty myös sarjan aiempia julkaisuja.

TEM-analyyseja -verkkajulkaisusarjassa aiemmin ilmestynyt

<http://tem.fi/julkaisulista?subject=tem-analyysit>

Nio Ilkka (1/2008); **Työvoimatoimistojen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointi – esimerkkinä rakenteellisen työttömyyden alentaminen**

Torvi Kai (2/2008); **Maahanmuutto vastauksena työvoiman saatavuuteen – loppuraportti**

Nio Ilkka – Torvi Kai – Tuomaala Mika (3/2008); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin talous- ja työmarkkinaennuste**

Nio Ilkka – Sardar Paula (4/2008); **Työvoimapolitiittisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuosina 2005 ja 2006**

Tuomaala Mika (5/2008); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa vuonna 2007**

Alatalo Johanna – Tuomaala Mika (6/2008); **Alueelliset rakennemuutokset**

Mella Ilkka (7/2008); **Maakuntien suhdannekehitys**

Nio Ilkka – Torvi Kai – Tuomaala Mika (8/2008); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin talous- ja työmarkkinaennuste, syksy 2008**

Tuomaala Mika – Torvi Kai (9/2008); **Kohti työperusteista maahanmuuttoa: Ulkomailta palkattavan työvoiman tarpeen arviointi**

Alatalo Johanna – Räisänen Heikki (10/2009); **Työttömyysturvan uudistuslinjausten ex ante -vaikutusarviointia**

Nio Ilkka – Torvi Kai – Tuomaala Mika (11/2009); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin talous- ja työmarkkinaennuste, kevät 2009**

Heinonen Ville – Kangaspunta Kirsi – Räisänen Heikki – Sardar Paula (12/2009); **Työllisyys ja työttömyys eri koulutustasoilla – tilastollinen tarkastelu**

Tuomaala Mika (13/2009); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa vuonna 2008**

Alatalo Johanna – Torvi Kai (14/2009); **Joustoturva Suomen työmarkkinoilla: indikaattorit ja niiden tulkinta**

Mella, Ilkka (15/2009); **Maakuntien suhdannekehitys 2007–2009**

Alatalo Johanna – Nio Ilkka – Tuomaala Mika (16/2009); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin talous- ja työmarkkinaennuste, syksy 2009**

Kaarna Anssi (17/2009); **Väestön hyvinvointi alueilla – tilastollinen katsaus**

Nio Ilkka – Sardar Paula (18/2009); **Työvoimapolitiittisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuosina 2006 ja 2007**

Räisänen Heikki – Tuomaala Mika (19/2010); **TE-toimistojen tuottavuus ja työpaikkojen täytön tehokkuus**

Kaarna Anssi – Mella Ilkka (20/2010); **Maakuntien suhdannekehitys 2008–2010**

Nio Ilkka – Tuomaala Mika (21/2010); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste**

Tuomaala Mika (22/2010); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa vuonna 2009**

Kaarna Anssi – Mella Ilkka (23/2010); **Maakuntien suhdannekehitys 2008–2010**

Nio Ilkka – Sardar Paula (24/2010); **Työvoimapolitiittisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuonna 2008**

Alatalo Johanna – Nio Ilkka – Tuomaala Mika (25/2010); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, syksy 2010**

Alatalo Johanna – Räisänen Heikki – Tuomaala Mika (26/2010); **Työvoiman rekrytointi taantumassa – julkisen työnvälityksen näkökulma**

Alatalo Johanna – Räisänen Heikki – Tiainen Pekka (27/2010); **Lainsäädännön työllisyysvaikutusten arviointi ja taloudelliset vaikutukset**

Avikainen Ahti – Kerminen Päivi – Korhonen Tiina – Murto Mikko – Peura Jari (28/2010); **Työhönsöitamisestä työn tarjoamiseen – työhönsöitusten käyttöä koskeva selvitys ja kehittämissesitykset**

Kaarna Anssi – Mella Ilkka (29/2011); **Maakuntien suhdannekehitys 2009 – 2011**

Alatalo Johanna – Räisänen Heikki – Tuomaala Mika (30/2011); **Työvoimatilanne metsäalan ammateissa**

Douglas Inka – Kerminen Päivi – Meling Timo – Peura Jari (31/2011); **Työttömyysturvan menettämisen työvoimapolitiittisesti moitittavan menettelyn takia**

Alatalo Johanna – Nio Ilkka – Tuomaala Mika (32/2011); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste**

Tuomaala Mika (33/2011); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa vuonna 2010**

Nio Ilkka – Sardar Paula (34/2011); **Työvoimapolitiittisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuonna 2009**

Järviemi Päivi (35/2011); **Suomen työelämän muutoksia 2000 luvulla – Tutkimuksesta vaikuttavaan kehittämiseen?**

Alatalo Johanna – Nio Ilkka – Tuomaala Mika (36/2011); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, syksy 2011**

Hytönen Jukka – Mella Ilkka – Pousi Anu (37/2011); **Äkillisen rakennemuutoksen alueet 2007–2011**

Räisänen Heikki (38/2011); **Rekrytoinnin mustan laatikon avaaminen: rekrytoinnin syyt, rekrytointiongelmat ja hakukanavat Suomessa v. 2010**

Mella Ilkka (39/2012); **Maakuntien suhdannekehitys 2010–2012**

Alatalo Johanna – Tuomaala Mika (40/2012); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, kevät 2012**

Tuomaala Mika (41/2012); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa 2011**

Sihto Matti – Tuomaala Mika – Sardar Paula (42/2012); **Työvoimapolitiittisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuonna 2010**

Koponen Eija-Leena – Laiho Ulla-Maija – Tuomaala Mika (43/2012); **Mistä tekijät sosiaali- ja terveysalalle – työvoimatarpeen ja -tarjonnan kehitys vuoteen 2025**

Alatalo Johanna – Tuomaala, Mika (44/2012); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin ennuste. Syksy 2012**

Sihto Matti – Sardar Paula (45/2012); **Ikääntyneiden työllisyys- ja työttömyyskehitys uuden ikäpolitiikan aikana**

Honkanen Petri – Kangaspunta Seppo – Koponen Eija-Leena – Tukki Jukka – Tuohinen Titta (46/2013); Ilmiöitä 2013 – **Toimintaympäristön muutoksia, joita TEM ei voi väistää**

Räisänen Heikki (47/2013); **Onko yksikään työllisyyskokeilu onnistunut Suomessa?**

Mella Ilkka – Pouri Laura (48/2013); **Maakuntien suhdannekehitys 2011–2013**

Alatalo Johanna – Koponen Eija-Leena – Saijets Heli (49/2013); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin ennuste. Kevät 2013**

Koponen Eija-Leena (50/2013); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa 2012**

Koponen Eija-Leena – Räisänen Heikki (51/2013); **Minne ja miten uudet työpaikat syntyvät?**

Alatalo Johanna – Räisänen Heikki – Saijets Heli (52/2013); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin ennuste. Syksy 2013**

Sihto Matti – Sardar Paula (53/2013); **Työvoimapolitiisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuonna 2011**

Räisänen Heikki (54/2013); **Työtarjousten vaikutus työpaikkojen täytön ja rekrytoinnin kestoon julkisessa työnvälityksessä**

Räisänen Heikki – Sardar Paula (55/2014); **Virta-varanto -kaaviot TEM:n työnvälityksen tilastojärjestelmässä – käsitteitä, sovelluksia ja tulkintoja**

Mella Ilkka – Urjankangas Hanna (56/2014); **Maakuntien suhdannekehitys 2012–2014**

Alatalo Johanna – Hämäläinen Hanna – Räisänen Heikki (57/2014); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, kevät 2014**

Vuorinen Pentti (58/2014); **Läpidualisoitunut maailma – Virtuaalinen tulevaisuus keskuudesamme – TrendWikiä hyödyntävä raportti**

Räisänen Heikki (59/2014); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa 2013**

Alatalo Johanna – Hämäläinen Hanna – Maunu Tallamaria (60/2014); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, Syksy 2014**

Räisänen Heikki – Järvelä Simo (61/2014); **Työtarjousten käytön lisäys – vuoden 2014 politiikka-muutoksen arviointia**

Sihto Matti – Maunu Tallamaria – Sardar Paula (62/2014); **Työvoimapolitiisilta toimenpiteiltä sijoittuminen vuonna 2012**

Kangaspunta Seppo (63/2015); **Näkökulmia digitaaliseen maailmaan, Trendwikin vuosiraportti 2015**

Alatalo Johanna – Maunu Tallamaria – Räisänen Heikki – Tuomaala Mika (64/2015); **Uusien työpaik-
kojen synty toimipaikoissa 2011–2014**

Maunu Tallamaria (65/2015); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa 2014**

Alatalo Johanna – Hämäläinen Hanna – Maunu Tallamaria (66/2015); **Työ- ja elinkeinoministeriön
lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, kevät 2015**

Maunu Tallamaria – Sardar Paula (67/2015); **Työvoimapolitiikan palveluilta sijoittuminen vuonna
2013**

Alatalo Johanna – Hämäläinen Hanna – Maunu Tallamaria (68/2015); **Työ- ja elinkeinoministeriön
lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, syksy 2015**

Räisänen Heikki – Järvinen Päivi – Hjelt Jan (69/2016); **Paikallisen sopimisen laajuus ja
ominaispiirteet eräissä Euroopan maissa**

Räisänen Heikki (70/2016); **Saavutettiinko kylläntymispiste? Työtarjojen lisätyn käytön vaiku-
tus avointen työpaikkojen täyttöön ja rekrytoinnin kestoon vuonna 2015**

Alatalo Johanna Alatalo – Hämäläinen Hanna – Maunu Tallamaria (71/2016); **Työ- ja elinkeinomis-
teriön lyhyen aikavälin työmarkkinaennuste, kevät 2016**

Maunu Tallamaria – Räisänen Heikki (72/2016); **Minne uudet työpaikat syntyvät vuonna 2015?**

Maunu Tallamaria (73/2016); **Työvoiman hankinta toimipaikoissa vuonna 2015**

Tuomaala Mika (74/2016); **Palveluista sijoittuminen vuosina 2013 ja 2014**

Alatalo Johanna – Hämäläinen Hanna – Mähönen Erno (75/2016); **Työ- ja elinkeinoministeriön lyhy-
en aikavälin työmarkkinaennuste, syksy 2016**

Alatalo Johanna – Mähönen Erno – Räisänen Heikki (76/2017); **Nuorten ja nuorten aikuisten työ-
elämä ja sen ulkopuolisuus**

Rikama Samuli (77/2017); **Voimakkaasti kasvuhakuiset pk-yritykset**

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet